

Natura 2000-gebied Kempenland-West

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/379);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Kempenland-West**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
 - H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
 - H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
 - H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*
 - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
 - H4030 Droge Europese heide
 - H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
 - H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1149 Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)
 - H1831 Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Kempenland-West**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

Als onderdeel van het beschermd natuurmonument Netelsersche en Mispelindseheide, zoals aangewezen bij besluit van 4 juli 1983 (NLB/GS/GA/1178, Stcrt. 1983, nr. 138), komen te vervallen: de in paragraaf 3.5 van

de Nota van toelichting van dit besluit bedoelde terreindelen, welke zijn aangegeven op de kaart opgenomen in bijlage A bij deze Nota van toelichting.

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijkema
d.d. 25 april 2013

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Kempenland-West inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn

1 INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Kempenland-West aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Kempenland-West, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en habitatsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Kempenland-West gevormd uit het Habitatrichtlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" en "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied medebepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit van het leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de omvang van het leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van "behoud" of "uitbreiding" van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B is toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen en omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2 AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Kempenland-West aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Kempenland" en onder nummer NL1000022 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio¹. Het gebied is onder meer aangewezen voor één prioritair habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn.

Dit Habitatrictlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Kempenland-West (landelijk gebiedsnummer 135).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)². Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)³.

Het Natura 2000-gebied Kempenland-West ligt in de provincie Noord-Brabant en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Bladel, Eersel, Goirle, Hilvarenbeek, Oirschot en Reusel-De Mierden.

2.1 Beschermd natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten⁴, voor zover gelegen in het Natura 2000-gebied.

Een terreindeel van het beschermd natuurmonument valt buiten het Natura 2000-gebied. Van deze terreindelen vervalt de status van beschermd natuurmonument op grond van artikel 4 van dit besluit. In paragraaf 3.5 van deze Nota van toelichting is hierop een toelichting gegeven.

Het beschermd natuurmonument Groot en Klein Meer is aangewezen op 27 juni 1990 (NMF-90-7317; Stcrt. 1990, nr. 129).

Het beschermd natuurmonument Landschotse Heide is aangewezen op 30 januari 1973 (NBOR/S-9737; Stcrt. 1973, nr. 29).

Het beschermd natuurmonument Mispelendse en Neterselse Heide is aangewezen op 4 juli 1983 (NLB/GS/GA/1178; Stcrt. 1983, nr. 138).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument van toepassing waren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 5).

De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

¹ Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). PB EU 2004, L 387/1.

Laatstelijk vervangen door Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/ 379).

² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁴ De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het heide- en vennengebied van Kempenland bestaat uit enkele enigszins verspreid liggende delen: in het westen de Rovertsche Heide, meer naar het oosten de Misperleindsche Heide en Neterselsche Heide, dan de Landschotsche Heide en tenslotte, nog verder naar het oosten tussen Vessem en Wintelre, het Grootmeer. Tussen deze heideterreinen stromen de meanderende lopen van de laaglandbeken Reusel, Grootte Beerze en Kleine Beerze.

De Rovertsche Heide is oorspronkelijk een groot heidegebied dat begin 20e eeuw grotendeels met naaldhout is bebost en later weer deels omgevormd is naar heide. In het westelijk deel van het gebied ligt het ven Papschot, dat onderdeel uitmaakt van het aangrenzende landgoed Gorp en Rovert. De Misperleindsche en Neterselsche Heide zijn droge en vochtige heiderestanten met vennen (De Flaes, Het Goor) van de voorheen uitgestrekte en kenmerkende Kempische heiden en omvatten ook de overgang naar de beekdalen van de Reusel en de Grootte Beerze. Er zijn zandduinen en stuifduinruggen, vennen met moerasveenvorming, vochtige heidevelden en opgaande naald- en loofbossen aanwezig. De Neterselsche Heide omvat het gebied "De Grijze Steen" met snavelbiesbegroeiingen en broekbossen. De Landschotsche Heide bestaat uit overgangen van droge en vochtige heiden met hierin enkele heidevennen (Keijenhurk, Kromven, Wit Hollandven en Berkven). Het Grootmeer en Kleinmeer zijn voormalige heidevennen te midden van een groot bosgebied. Deze vennen zijn op natuurlijke wijze ontstaan door verstuing van zand tijdens de koude periode van het Weichselien.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Kempenland-West behoort tot het Natura 2000-landschap "Hogere zandgronden".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁵.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁶.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Kempenland-West is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart (datum kaartproductie: 4-4-2013). Op hoofdlijnen bestaat het Natura 2000-gebied uit drie los van elkaar gelegen delen en enkele aangrenzende beeklopen. Het meest westelijke deel – de Rovertsche Heide en Aalstheide – ligt ten zuidwesten van Hilvarenbeek, naast Esbeek. Het middendeel – bestaande uit Misperleindsche en Neterselsche Heide en Landschotsche Heide – ligt tussen Lage Mierde, Netersel en Westelbeers. De Misperleindsche en Neterselsche Heide is aan de noordoostkant door graslanden verbonden met de Landschotsche Heide, die ten zuiden van Middelbeers ligt. Het meest oostelijke deel – Grootmeer en Kleinmeer – ligt ten noordoosten van Vessem, aan de Merenweg.

Het Natura 2000-gebied Kempenland-West omvat ook enkele apart begrensde beeklopen, te weten:

- Reusel tussen Langvoortse Brug ten oosten van Hooge Mierde tot aan Welleneinds (N269);
- Reusel vanaf Moleneind ten zuidwesten van Baarschot tot aan de Wilhelminadijk ten westen van Haghorst;
- Grootte Beerze vanaf Bladel (N284) tot aan de Neterselsche Heide;
- Grootte Beerze vanaf Westelbeers (Broekeindse Dijk) tot aan Omleidingskanaal ten noorden van Middelbeers;

⁵ De begrenzungsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁶ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

- Kleine Beerze vanaf de Urnenweg ten oosten van Hoogeloon tot de samenvoeging met de Groote Beerze ten noorden van Middelbeers.

Deze beeklopen zijn in dit besluit grotendeels begrensd op grond van het kadastrale eigendom van het Waterschap de Dommel.

Ten behoeve van de beoogde "uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit" van het habitattypen beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A) zullen de beken een meer natuurlijk karakter krijgen waardoor de beeklopen weer (grotendeels) kunnen meanderen. Bij meandering zal de ligging van de aangepaste beekloop grotendeels buiten de thans aangewezen begrenzing komen te liggen. Na uitvoering van de betreffende beekherstelprojecten zal middels een wijzigingsbesluit de begrenzing van dit Natura 2000-gebied worden aangepast aan de nieuw ontstane situatie. De nieuw ontstane situatie bestaat dan uit de nieuwe beekloop al dan niet inclusief aangelegde kwelputten en/of (afgesloten) zijarmen ten behoeve van drijvende waterweegbree (H1831) en een strook met ten behoeve van meandering aangekochte gronden.

Het Natura 2000-gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 1.880 ha. De voormalige beschermde natuurmonumenten Groot en Klein Meer, Landschotse Heide, Mispelindse en Neterselse Heide met een gezamenlijke omvang van ongeveer 1.150 ha vallen in hun geheel binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Kempenland-West. Voor de exacte oppervlakten wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

Op de kaart is ter informatie ook de globale begrenzing van (aangrenzende delen van) het Belgische Habitatrictlijngebied "Arendonk, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout" (EU-gebiedscode BE2101538) weergegeven. Dit betreft de globale begrenzing van het aangemelde Vogelrichtlijngebied (zie ook paragraaf 3.4).

De begrenzingen van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd⁷:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. (°)
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Verharde wegen, die ook reeds tekstueel zijn geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is afgestemd op die van de (voormalige) natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het Habitatrictlijngebied vallen (zie paragraaf 3.5 voor afwijking op deze beleidsregel).
- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is gelet op de kadastrale inschrijving, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (°)

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea toegelicht.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plaatsen aangepast:

- Het deelgebied Gorp (ten noorden van Amersfoort-coördinaat 387) is vervallen (circa 202 ha), omdat de hier ontwikkelde waarden weinig toevoegen aan de waarden waarvoor het gebied is aangewezen, in plaats daarvan is gekozen voor een logischere en robuustere begrenzing rond de Roversche Heide (circa 541 ha) is toegevoegd. Er ligt hier goed ontwikkelde vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) en er is drijvende waterweegbree (H1831) aanwezig.
- Twee agrarische enclaves in de in het ontwerpbesluit opgenomen uitbreiding bij de Roversche Heide zijn weer uit de begrenzing verwijderd (circa 48 ha). (°)

⁷ Wijzigingen aangeduid met (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit.

- De natuurlijke beekloop van de Kleine Beerze vanaf de aftakking van het omleidingskanaal ten zuidoosten van Middelbeers tot ter hoogte van de plek waar het omleidingskanaal weer wordt gekruist is toegevoegd ten behoeve van ontwikkeling van beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A).
- Op bovengenoemd traject is het omleidingskanaal van de Kleine Beerze als onderdeel van het gebied vervallen omdat er geen relevante habitatwaarden voorkomen.
- De natuurlijke beekloop Groote Beerze (inclusief oeverzones en nieuwe natuur) tussen de Scheperweg en Voorteind is toegevoegd ten behoeve ontwikkeling van beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A).
- Bovenstaande in het ontwerpbesluit opgenomen uitbreiding van de oeverzones is beperkt tot de bestaande natuur bij de Aardbossen. (°)
- Ook het omleidingskanaal van de Groote Beerze rondom Middelbeers is tussen de aantakkingen van de natuurlijke loop van de Groote Beerze verwijderd uit de begrenzing, omdat er geen relevante waarden meer voorkomen en ook niet te verwachten zijn. (°)
- De in het ontwerpbesluit opgenomen toevoeging van, merendeels door Brabants Landschap verworven, nieuwe natuur, als verbindingzone tussen de deelgebieden Landschotsche en Neterselsche Heide, is grotendeels teruggedraaid. Alleen het reeds ingerichte perceel direct grenzend aan de Neterselsche Heide is binnen de begrenzing gebleven, in samenhang met de rest van het reeds ingerichte beekdal waarvan nu ook het zuidelijke deel in de begrenzing is opgenomen (totaal circa 18 ha toegevoegd ten opzichte van de aanmelding). (°)
- De vistrap en de reeds ingerichte overstromingsvlakte in de Groote Beerze ter hoogte van Westerbeers zijn toegevoegd (circa 4,5 ha). (°)

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Dit geldt ook voor grensoverschrijdende gebieden in Duitsland en België. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden). In geval van buitenlandse gebieden betreft dit documentatie die door de betreffende deelstaten van Duitsland (Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen) en gewesten van België (Vlaanderen en Wallonië) zijn gepubliceerd.

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermten of zijkanten.

- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

3.5 Intrekking deel beschermd natuurmonumenten

Een terreindeel van het beschermd natuurmonument Netelsersche en Misperleindseheide is gelegen buiten het Natura 2000-gebied (zie ook paragraaf 2.1)

Dit betreft bebouwing, erf en tuin zoals aangeduid op de detailkaart die is opgenomen in bijlage A van deze Nota van toelichting. De totale omvang van het bedoelde terrein bedraagt 0,35 ha. Dit terrein herbergt geen waarden die natuurwetenschappelijke betekenis hebben zoals bedoeld in de genoemde aanwijzingen tot beschermd natuurmonument. Om deze reden is de aanwijzing tot beschermd natuurmonument van het in bijlage A aangeduide terreindeel op grond van artikel 15 van de Natuurbeschermingswet 1998 ingetrokken.

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen⁸. Op alle vermelde Natura 2000-waarden is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrictlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrictlijngebied is geselecteerd. Van elke Natura 2000-waarde waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrictlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I⁹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁷.

- H2310** Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
Verkorte naam Stuifzandheiden met struikhei
- H3130** Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
Verkorte naam Zwakgebufferde vennen
- H3160** Dystrofe natuurlijke poelen en meren (°)
Verkorte naam Zure vennen
- H3260** Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*
Verkorte naam Beken en rivieren met waterplanten
 betreft het subtype:
H3260A Beken en rivieren met waterplanten (*waterranonkels*)
- H4010** Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
Verkorte naam Vochtige heiden
 betreft het subtype:
H4010A Vochtige heiden (*hogere zandgronden*)
- H4030** Droge Europese heide
Verkorte naam Droge heiden

⁸ Prioritaire habitattypen en habitatsoorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

⁹ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*) (°)
Verkorte naam Blauwgraslanden

H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
Verkorte naam Pioniervegetaties met snavelbiezen

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen

betreft het subtype:

H91EOC *Vochtige alluviale bossen (*beekbegeleidende bossen*)

4.2.2 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II⁹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁷.

H1149 Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)

H1831 Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*)

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁸ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor één habitatype, dat in voldoende mate in gebieden is vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd (slijkgrasvelden (H1320)). De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹⁰. In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Habitatype	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Kempenland-West ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H3130	5	5	ca. 1.000	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	nee
H4010A	3	3	ca. 3.000	-	B2 (6-15%)	ja ¹¹

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitatype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitatype.
 (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitatype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
 (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitatype in hectaren.
 (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)

¹⁰ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

¹¹ Selectie in de tweede stap teneinde landelijke dekking te verhogen (zie bijlage B.2). De relatieve bijdrage van het gebied is nu kleiner dan waarvan bij de aanmelding werd uitgegaan.

- (e) Oppervlakte van het habitatype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁸ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹². De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹⁰. In de onderstaande tabel zijn de habitatoorten vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitatoorten waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Code	Soort	X ^a	Y ^b	Landelijke populatie ^c	% in Kempenland-West ^d	% in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H1831	Drijvende waterweegbree	5	5	ca. 300	B2 (6-15%)	C (<2%)	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor deze soort kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor de betreffende soort.
 (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin de soort is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
 (c) Landelijke voortplantingspopulatie in exemplaren of aantal bezette kilometerhokken.
 (d) Populatiegrootte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
 (e) Populatiegrootte in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Kempenland-West is in het bijzonder bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het gebied Kempenland-West bestaat uit een aantal deelgebieden met bos, heide en vennen. Het landschap wordt doorsneden door een aantal beken. De habitattypen stuifzandheiden met struikhei (H2310), droge heiden (H4030) en vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010) komen in mozaïek voor op de Landschotsche Heide, Neterselsche Heide, Mispelindsche Heide en Roversche Heide. Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150) komt, op hier bovengenoemde locaties, veel voor op plagplekken van vochtige heiden. Het type zwakgebufferde vennen (H3130) komt onder meer voor bij het Grootmeer en Kleinmeer, en de vennen Keijenhurk en Papschot. Zure vennen (H3160) komen onder andere voor in het oosten van het gebied in de Landschotsche Heide. Blauwgraslanden (H6410) komen in dit gebied over een kleine oppervlakte voor bij Beersbroek. Lokaal is in de Beerze stroomopwaarts van Vessem en in de Reusel stroomopwaarts van Wellenseind het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A) aanwezig, op locaties met voldoende stroming. Het type vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) is onder andere aanwezig op een aantal plaatsen langs de Reusel. De drijvende waterweegbree (H1831) komt verspreid voor in grote delen van de Kleine Beerze en op enkele locaties in de Reusel en de Grote Beerze. De kleine modderkruiper (H1149) is onder andere aangetroffen in de Reusel, in het noordwestelijke deel van het gebied.

¹² Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprink (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoren (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.

In bijlage B van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per Natura 2000-waarde.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H2310 Stuifzandheiden met struikhei

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Een aanzienlijk deel van het habitatype stuifzandheiden met struikhei is vergrast met pijpenstrootje en bochtige smele. De droge heide in het gebied behoort deels tot habitatype stuifzandheiden met struikhei (op landduinen) (H2310) en deels tot habitatype droge heiden (op dekzand) (H4030).

H3130 Zwakgebufferde vennen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zwakgebufferde vennen komt matig tot goed ontwikkeld voor. Bij herstel van de waterhuishouding en het schonen van gedegradeerde vennen zijn er goede mogelijkheden voor het verbeteren van de kwaliteit van de bestaande vennen.

H3160 Zure vennen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zure vennen komt in het gebied voor.

H3260 Beken en rivieren met waterplanten

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A).

Toelichting De kwaliteit van het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A) is door eutrofiëring en "normalisatie" van de laaglandbeken achteruitgegaan. Het gebied kent echter nog steeds goede mogelijkheden voor herstel van dit zeer ernstig bedreigde type. Voor de uitvoering van beekherstelprojecten is tijdelijke achteruitgang van dit habitatype toegestaan binnen de huidige begrenzing van het Natura 2000-gebied tot het moment dat de begrenzing is aangepast aan de nieuw ontstane situatie middels een wijzigingsbesluit. Binnen de nieuwe begrenzing dient dan ten minste geen achteruitgang meer te zijn van dit habitatype ten opzichte van de situatie ten tijde van vaststelling van het huidige aanwijzingsbesluit.

H4010 Vochtige heiden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt met een aanzienlijke oppervlakte voor en is vooral matig ontwikkeld en slechts plaatselijk goed ontwikkeld aanwezig. Een aanzienlijk deel is vergrast met pijpenstrootje. Bij herstel van de waterhuishouding en een goed beheer zijn de potenties voor verbetering van de kwaliteit groot.

H4030 Droge heiden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Een aanzienlijk deel van de heide van het habitatype droge heiden is vergrast met pijpenstrootje en bochtige smele. De droge heide in het gebied behoort deels tot habitatype stuifzandheiden met struikhei (H2310, op landduinen) en deels tot habitatype droge heiden (H4030, op dekzand).

H6410 Blauwgraslanden

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting In dit gebied komt het habitatype blauwgraslanden met een kleine oppervlakte voor.

H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt veel voor op plagplekken, en zal voor een groot deel weer omvormen tot habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A). Voor behoud van de soortensamenstelling is het van belang her en der in het terrein pionierplekken te behouden.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) is over een kleine oppervlakte aanwezig in het gebied. Kwaliteitsverbetering van het habitatype is mogelijk.

5.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1149 Kleine modderkruiper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kleine modderkruiper is veelvuldig in het gebied waargenomen in een beperkt deel van de Reusel. Het is niet duidelijk of de soort ook in andere delen van het gebied voorkomt.

H1831 Drijvende waterweegbree

Doel Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting De drijvende waterweegbree komt verspreid voor in diverse beken in het gebied. Het betreft hier de rijkste groeiplaatsen van de drijvende waterweegbree in ons land. Het gebied is daarom landelijk van zeer groot belang. Voor de uitvoering van beekherstelprojecten is tijdelijke achteruitgang van de soort toegestaan binnen de huidige begrenzing van het Natura 2000-gebied tot het moment dat de begrenzing is aangepast aan de nieuw ontstane situatie middels een wijzigingsbesluit. Binnen de nieuwe begrenzing dient dan geen achteruitgang meer te zijn van de soort ten opzichte van de situatie ten tijde van vaststelling van het huidige aanwijzingsbesluit.

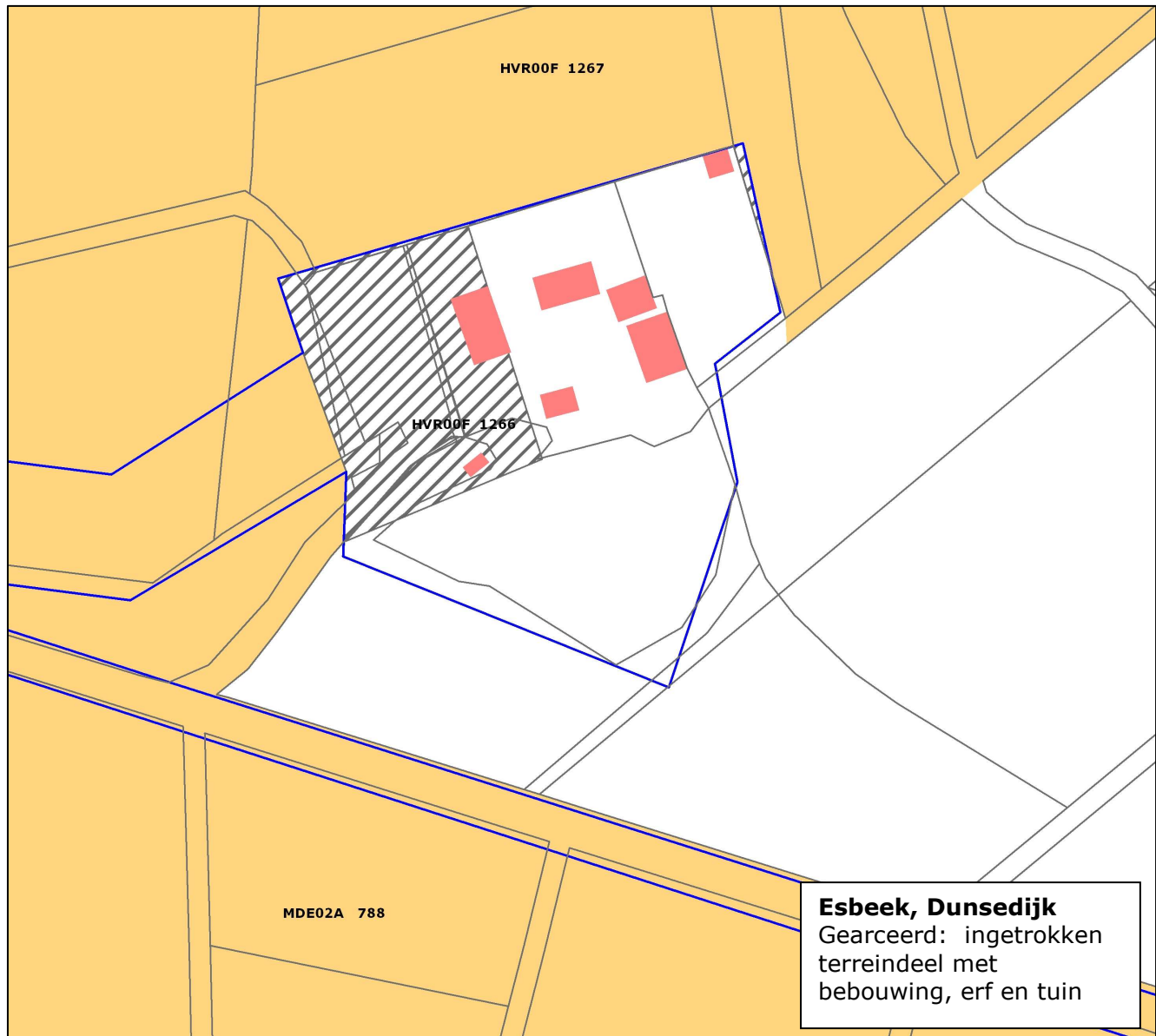
5.5 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermdenatuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de bescherming van dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

Met de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 op 18 maart 2010 (Stb. 2010, 135) is de uitwerking van de doelen van voormalige beschermdenatuurmonumenten in het beheerplan facultatief geworden, in plaats van dat daartoe een verplichting geldt. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

Aanduiding plekken waar terreindelen die volgens de kaarten deel uitmaken van de beschermd natuurmonument Netelsersche en Mispelendseheide, zijn ingetrokken als onderdeel van het betreffende beschermd natuurmonument

Blauwe lijnen zijn kadastrale lijnen, codes betreffen kadastrale perceelnummers

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype zure vennen (H3160). Het habitatype is in het gebied over een kleine oppervlakte aanwezig, onder andere in het oosten van het gebied in de Landschotsche Heide.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype beken en rivieren met waterplanten (H3260). Het subtype *waterranonkels* (subtype A) is lokaal aanwezig, in de Kleine Beerze en in de Reusel, bovenstrooms van landgoed Wellenseind.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype droge heiden (H4030). Het habitatype is onder meer aanwezig op de Neterselsche Heide, Landschotsche Heide en de Aalstheide.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype blauwgraslanden (H6410). Het habitatype komt in dit gebied over een kleine oppervlakte voor bij Beersbroek.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied niet aangewezen voor de habitatsoort rivierdonderpad (H1163). De soort is sinds 1992, maar waarschijnlijk al langer, niet meer in het gebied waargenomen.

B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elke Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedenselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht. In het geval van soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = <2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties en andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd.

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitattypen:

H3130 – Zwakgebufferde vennen			
Landelijke oppervlakte ca. 1.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
128	Brabantse Wal	B1 (2-6%)	Provincie Noord-Brabant 2009
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	B1 (2-6%)	Provincie Noord-Brabant 2009
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	B1 (2-6%)	Provincie Noord-Brabant 2009
135	Kempenland-West	B1 (2-6%)	Provincie Noord-Brabant 2009
137	Strabrechtse Heide & Beuven	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2010
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	C (R, <2%) ^a	Aanwijzingsbesluit 2011
057	Veluwe	C (R, <2%) ^a	Provincie Gelderland 2009

- (a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitatype.

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) werd het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130) onderverdeeld in vier plantensociologische verbonden, waarbij toentertijd voor elk verbond drie gebieden zijn geselecteerd. Dit betreft de volgende gebieden: Lemselermaten (048), Dinkelland (049, twee verbonden), Lonnekermeer (051), Boddenbroek (052)¹³, Teeselinkven (059)¹³, Veluwe (057, twee verbonden), Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)^{Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.}, Strabrechtse Heide & Beuven (137), Sarsven & De Banen (146) en Weerterbos¹⁴. In het Natura 2000 doelendocument (2006) worden binnen dit habitatype geen subtypen meer onderscheiden, omdat de begroeiingen in zwakgebufferde vensystemen veelal patronen van smalle zones of mozaïeken vormen of anderszins met elkaar verweven zijn. Op grond van de huidige kennis is dit habitatype in de volgende gebieden in relatief grote oppervlakten aanwezig: Brabantse Wal (128), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Kampina & Oisterwijkse Vennen, Kempenland-West (135) en Strabrechtse Heide & Beuven. Dit betreffen allemaal gebieden in de provincie Noord-Brabant. Het habitatype heeft echter ook een ruime verspreiding in het noorden en oosten van het land. Doordat het habitatype op veel plekken slechts over geringe oppervlakte aanwezig is, is de landelijke dekking van het habitatype in Natura 2000-gebieden relatief laag (<50%). Dit vormt aanleiding om aan de Brabantse gebieden nog enkele gebieden toe te voegen: Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027) en Veluwe.

H4010A – Vochtige heiden, hogere zandgronden

Van het habitatype vochtige heiden (H4010) worden twee subtypen onderscheiden waarbij van elk subtype de drie belangrijkste gebieden deel uitmaken van de gebiedenselectie ten behoeve van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003). Kempenland-West¹⁵ behoorde toen niet tot deze belangrijkste gebieden voor het subtype van de hogere zandgronden (H4010A), maar gezien het belang van dit habitatype in internationaal opzicht en omdat het er over relatief grote oppervlakte voorkomt, is het gebied indertijd gehandhaafd op de lijst van aangemelde gebieden (Lijstdocument, 2004).

¹³ Boddenbroek en Teeselinkven zijn in 2012 als Habitatrictlijngebied vervallen (Uitvoeringsbesluit Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 met betrekking tot zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio).

¹⁴ Dit gebied is samen met het Habitatrictlijngebied Ringselven en Kruispeel opgenomen in het Natura 2000-gebied Weerter- en Budelerbergen & Ringselven (138).

¹⁵ Destijds bekend als Kempenland.

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitatsoort:

H1831 – Drijvende waterweegbree			
Landelijke populatie ca. 300 kilometerhokken			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
135	Kempenland-West	B2 (6-15%)	FLORON 2008
133	Kampina en Oisterwijkse Vennen	B1 (2-6%)	FLORON 2008
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	B1 (2-6%)	FLORON 2008
137	Strabrechtse Heide & Beuven	B1 (2-6%)	FLORON 2008
057	Veluwe	C (<2%)	FLORON 2008

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor deze soort vijf gebieden geselecteerd: Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136)¹⁶, Brabantse Wal (128)¹⁷, Kempenland-West (135)¹⁵, Kampina & Oisterwijkse Vennen (133)^{Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.} en Maasduinen (145). Bij deze soort zijn aantallen moeilijk vast te stellen terwijl deze van jaar tot jaar bovendien sterk kunnen wisselen. Het best beschikbare materiaal om de betekenis van gebieden te vergelijken vormt de verspreiding per kilometerhok. Op grond van verspreidingsgegevens die in de periode 1994-2008 zijn verzameld, zijn de gebieden met meest bezette kilometerhokken achtereenvolgens: Kempenland-West; Kampina & Oisterwijkse Vennen; Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux; Strabrechtse Heide & Beuven (137) en Veluwe (057). Volgens deze gegevens is de soort in Brabantse Wal en Maasduinen op minder plekken aanwezig.

B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling¹⁸ is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-waarden die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor de betreffende Natura 2000-waarde, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. Regels in cursief betreffen complementaire doelen. Deze zijn in de tabellen opgenomen omdat ze nog in de vigerende besluiten staan vermeld. Deze doelen zullen niet langer in aanwijzingsbesluiten worden opgenomen (zie bijlage C, paragraaf 4.1). In een

¹⁶ Destijds bekend als Grootte Heide - De Plateaux.

¹⁷ Destijds bekend als Ossendrecht.

¹⁸ De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 2 van deze bijlage.

B.3.1 Habitatrictlijn: habitattypen

H2310 – Stuifzandheiden met struikhei					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
026	Drouwenzand	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	verbetering	B2	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
144	Boschhuizerbergen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit

Het habitatype stuifzandheiden met struikhei is beperkt tot laag gelegen land. Meer dan twee derde van de landelijke oppervlakte van het habitatype is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan¹⁹. Mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte liggen onder meer in de gebieden Drentsche Aa-gebied (025), Veluwe (057), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131) en Maasduinen (145). Verder is de uitbreidingsopgave neergelegd in de gebieden waar de beste potenties zijn: waar voldoende ruimte en mogelijkheden zijn voor uitbreiding van dit aan vaaggronden gebonden habitatype. De landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt in het grootste deel van de gebieden nagestreefd. In de meeste gebieden waar behoud van de kwaliteit als doel wordt gesteld, is het habitatype reeds in voldoende kwaliteit aanwezig (bijvoorbeeld in Strabrechtse Heide & Beuven (137)).

H3130 – Zwakgebufferde vennen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud ^a	behoud	C	ontwerpbesluit

¹⁹ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld (Stcrt. 2011, 4458).

041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	conform ontwerp
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
144	Boschhuizerbergen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
146	Sarsven en De Banen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype zure vennen (H3160) is toegestaan²⁰.

Het habitatype zwakgebufferde vennen heeft een sterk versnipperd voorkomen dat doorgaans over kleine oppervlakten voorkomt. Ongeveer een derde van dit habitatype is opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan¹⁹. De uitbreidingsopgave is neergelegd in de gebieden waar de beste mogelijkheden zijn en/of die in de toekomst een grote bijdrage kunnen leveren aan het landelijk doel (bijvoorbeeld Kampina & Oisterwijkse Vennen (133) en Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136)). In de gebieden waar een behoudopgave is gesteld voor de oppervlakte wordt uitbreiding nagenoeg niet mogelijk geacht omdat het habitatype bijvoorbeeld voorkomt in geïsoleerde poelen en er van nature geen nieuwe vennen bij zullen komen (Dwingelderveld (030), Boetelerveld (041), Dinkelland (049), Veluwe (057), Landgoederen Brummen (058), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Boschhuizerbergen (144)), of omdat het habitatype al over een grote oppervlakte voorkomt (Kempenland-West (135)). Ook de landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd in de gebieden waar de potentie het hoogst is. In de gebieden waar een behoudopgave is gesteld komt het habitatype mogelijk al in voldoende kwaliteit voor (Veluwe), in een aantal gevallen door recentelijke herstelwerkzaamheden (Regte Heide & Riels Laag (134), Boschhuizerbergen, Sarsven en De Banen (146)). In de Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen zijn de mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering nog onzeker. In vennen waar de habitatypen zeer zwakgebufferde vennen (H3110) en zwakgebufferde vennen (H3130) samen voorkomen, dient het beheer vooral gericht te zijn op het meer zeldzame en meer bedreigde habitatype zeer zwakgebufferde vennen (H3110).

²⁰ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

H3160 – Zure vennen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
023	Fochteloërveen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud ^a	verbetering	B2	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	B1	doel toegevoegd ^x
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
155	Brunssummerheide	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen zwakgebufferde vennen (H3130) of actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B) is toegestaan²⁰.

Ruim de helft van het Nederlandse voorkomen van het habitatype zure vennen bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk “gunstig” en “matig ongunstig”. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Voor enkele gebieden, zoals Dwingelderveld (030) en Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136), is een uitbreidingsdoelstelling geformuleerd, omdat het huidige beheer reeds gericht is op het ontwikkelen van zure vennen. In het bijzonder wordt uitbreiding van de oppervlakte van vormen met drijvende egelskop en veenbloembies nagestreefd (onder meer Dwingelderveld). Een deel van de zure vennen kan zich door verlanding ontwikkelen naar het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B). In een aantal gebieden wordt behoud van de kwaliteit nagestreefd in tegenstelling tot de landelijke doelstelling. In de gebieden Sallandse Heuvelrug (042), Witte Veen (054), Strabrechtse Heide & Beuven (137) en Brunssummerheide (155) zijn de vennen reeds goed ontwikkeld. Behoud is derhalve voldoende. In het gebied Lonnekermeer (051) wordt behoud van de kwaliteit beoogd, omdat het slechts een zeer kleine oppervlakte betreft en er geen potentie is om de kwaliteit ervan te verbeteren.

H3260A – Beken en rivieren met waterplanten, <i>waterranonkels</i>					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage ^a	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B	ontwerpbesluit
086	Schoorlse Duinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

135	Kempenland-West	uitbreiding	verbetering	B	conform ontwerp
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B	ontwerpbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	B	ontwerpbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	B	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

(a) Klassen zijn slechts globaal geduid (B = 2-15%, C < 2%), omdat betrouwbare cijfers die op vergelijkbare wijze zijn bepaald, niet beschikbaar zijn. Bovendien varieert het voorkomen van jaar tot jaar. Klasse B is vermeld voor gebieden met een grote (potentieel geschikte) beeklengte en/of belangrijke voorkomens.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Vrijwel alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. In de gebieden Swalmdal (148) en Roerdal (150) wordt op het aspect kwaliteit van de landelijke doelstelling afgeweken, omdat de kwaliteit van het habitatype in deze gebieden reeds goed is. In Swalmdal is ook op het aspect oppervlakte een behoudsdoelstelling gesteld, omdat het habitatype in dit gebied reeds over het gehele beektraject voorkomt. Behoud is derhalve voldoende.

H4010A – Vochtige heiden, hogere zandgronden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
023	Fochteloërveen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
026	Drouwenerzand	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	B2	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit

062	Willinks Weust	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	conform ontwerp
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	B2	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit

Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt wijdverspreid voor in Nederland. Meer dan twee derde van de landelijke oppervlakte van dit subtype is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan²¹. Mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte liggen onder andere op de Veluwe (057) en in de gebieden op het Drents plateau, waar dit subtype over grote oppervlakten voorkomt. Verder is de uitbreidingsopgave neergelegd in de gebieden waar de beste potenties zijn: waar voldoende ruimte en mogelijkheden zijn voor uitbreiding. Ook de landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd in de gebieden waar de potentie het hoogst is: bijvoorbeeld waar herstel van sterk vergraste vormen van dit subtype mogelijk is. Een speciale herstelopgave voor de kwaliteit van dit subtype ligt in de beekdalen waar het habitatype onderdeel uitmaakt van de gradiënt van hogere zandgronden naar de beek (bijvoorbeeld Wijnjeterper Schar (016), Stelkampsveld (060) en Meinweg (149)). In de meeste gebieden waar, in tegenstelling tot deze landelijke doelstelling, behoud van de kwaliteit wordt nagestreefd komt het subtype slechts in beperkte mate voor. De potenties ter verbetering van de kwaliteit zijn in deze gebieden veelal gering.

H4030 – Droge heiden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
040	Engbertsdijkvenen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

²¹ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden Wijnjeterper Schar en Elperstroomgebied (Strct. 2010, 2212).

054	Witte Veen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
140	Groote Peel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Meer dan de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype droge heiden is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet in alle gebieden kan de landelijke doelstelling worden nagestreefd. In een aantal gebieden wijkt de doelstelling voor het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling omdat bijvoorbeeld de oppervlakten waar het habitatype droge heiden voor kan komen al volledig benut zijn (Havelte-Oost (029), Wierdense Veld (043) en Borkeld (044)). De doelstelling voor het aspect kwaliteit wijkt af van de landelijke doelstelling in de gebieden Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046) en Dinkelland (049), omdat het habitatype in deze gebieden reeds in goed ontwikkelde vorm aanwezig is. In enkele gebieden wordt zowel behoud van de oppervlakte als behoud van de kwaliteit beoogd. In het gebied Stelkampsveld (060) ligt de focus op andere habitatypen en komen droge heiden slechts over kleine oppervlakten voor. De gebieden Fochteloërveen (023), Witterveld (024), Witte Veen (054) en Aamsveen (055) zijn hoogveengebieden. In deze gebieden wijken de doelstellingen af van de landelijke doelstelling omdat het habitatype droge heiden voorkomt op de zandruggen van de gebieden en hierdoor de mogelijkheden in het hoogveenlandschap volledig zijn benut. Ook in het, overwegend natte, Drentsche Aa-gebied (025) zijn de mogelijkheden voor droge heiden volledig benut. De doelstellingen voor het gebied Wijnjeterper Schar (016) wijken af van de landelijke doelstelling omdat het gebied reeds een goed voorbeeld is betreffende dit habitatype en behoud van de kwaliteit en oppervlakte derhalve voldoende is.

H6410 – Blauwgraslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
006	Duinen Schiermonnikoog	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
013	Alde Feanen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
034	Weerribben	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
035	De Wieden	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
062	Willinks Weust	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
065	Binnenveld	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
069	De Bruuk	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
084	Duinen Den Helder – Callantsoog	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	C	doel toegevoegd ^x

Het habitattypen blauwgraslanden komt in verspreid liggende gebieden in kleine oppervlakten voor. Van de circa 180 ha blauwgrasland in Nederland is ongeveer twee derde opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitattypen blauwgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig"²². De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Voor het merendeel van de gebieden geldt dat de doelen aansluiten bij de landelijke doelstelling van uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van het habitattypen. In een aantal gevallen is hiervan afgeweken en is er gekozen voor een behoudsdoelstelling voor de oppervlakte of de kwaliteit. De belangrijkste reden met betrekking tot de oppervlakte is dat er buiten het huidig voorkomen in het betreffende gebied niet of nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn. De landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit van dit habitattypen kan ook niet in alle gebieden gerealiseerd worden. In het gebied Duinen Schiermonnikoog (006) bijvoorbeeld wordt gezien de geïsoleerde ligging van het gebied geen potentieel herstel van de kwaliteit verwacht. De meest kansrijke gebieden zijn aangewezen voor kwaliteitsverbetering van het habitattypen.

H7150 – Pioniervegaties met snavelbiezen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit

²² De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

049	Dinkelland	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	B1	conform ontwerp
136	Leenderbos, Grote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Ongeveer de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". Landelijk wordt zowel uitbreiding van de oppervlakte als verbetering van de kwaliteit nagestreefd. Uitbreiding van de oppervlakte is als landelijk doel gesteld omdat de gunstige staat van instandhouding slechts een tijdelijke situatie betreft²³. Deze situatie is te danken aan recent op vele plekken uitgevoerde plagwerkzaamheden ten behoeve van herstel van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) waarvoor Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft. De oppervlakte van pioniervegetaties met snavelbiezen heeft zich plaatselijk kunnen uitbreiden door plagwerkzaamheden. Dit heeft de achteruitgang op de plaatsen waar het habitatype van nature voorkomt gemaskeerd. Uitbreiding van de oppervlakte is gericht op herstel van natuurlijke pioniervegetaties met snavelbiezen als duurzaam onderdeel van het (natte) heidelandschap. Deze herstelopgave geldt alleen voor gebieden waar het type van nature aanwezig is en waar goede mogelijkheden voor herstel aanwezig zijn, onder andere de gebieden Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027) en Dwingelderveld (030). In de overige gebieden, waar het habitatype voorkomt op plagplekken in vochtige heiden (H4010), wordt volstaan met behoud.

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	behoud ^a	verbetering	B1	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
063	Bekendelle	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^b	behoud	C	ontwerpbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

²³ Dit is voor dit habitatype ook de reden dat de staat van instandhouding wat betreft het aspect toekomstperspectief als "matig ongunstig" is beoordeeld (zie ook Natura 2000 profielendocument (2008)).

131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	conform ontwerp
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
153	Bunder- en Elsloërbos	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit

- (a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) of overgangs- en trilvenen (H7140) is toegestaan²⁰.
- (b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) is toegestaan²⁰.

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitattypen vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het subtype *beekbegeleidende bossen* is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Alleen in gebieden waar potenties zijn, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit nagestreefd, bijvoorbeeld in de gebieden Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Leudal (147) en Geuldal (157). In sommige gebieden, zoals Bunder- en Elsloërbos (153), is reeds een zodanige oppervlakte van het habitattypen aanwezig waardoor behoud van de oppervlakte voldoende is.

B.3.2 Habitatrictlijn: soorten

H1149 – Kleine modderkruiper					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud ^a	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	behoud	conform ontwerp
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitattypen schorren en zilte graslanden (H1330) of ruigten en zomen (H6430) is toegestaan²⁰.

De landelijke staat van instandhouding voor de kleine modderkruiper is op het aspect leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelen sluiten aan op de landelijke opgave. Inventarisatiegegevens van de soort zijn slechts in beperkte mate aanwezig, daarom worden er geen relatieve bijdragen per gebied gegeven. Gezien de ruime verspreiding en het algemene voorkomen van de soort, voldoet de kwaliteit van het leefgebied op het merendeel van de vindplaatsen. Het streven is om het algemeen voorkomen van de kleine modderkruiper in Nederland te bestendigen. Het is met name van belang om de soort in de kern van zijn verspreidingsgebied in hoge aantallen en wijdverspreid te behouden. Net als de grote modderkruiper kan de kleine modderkruiper daarnaast profiteren van de ingeslagen beleidswegen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het meer ecologisch beheren van wateren door waterschappen.

H1831 – Drijvende waterweegbree						
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit biotoop ten behoeve van uitbreiding populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	behoud	B2	doel aangepast ^a
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
146	Sarsven en De Banen	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

(a) In de doelstelling van Kempenland-West is "behoud verspreiding" verwijderd, omdat alleen op landelijke schaal doelen voor verspreiding worden gesteld. Bovendien voegt deze verspreidingsdoelstelling weinig toe aan gebiedsdoelen, omdat vermindering van

de lokale verspreiding (binnen het gebied) al snel ten koste gaat van de omvang van de biotoop waarvoor altijd minstens een behoudsdoelstelling geldt.

De landelijke staat van instandhouding van de habitatsoort drijvende waterweegbree is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hier op aan¹⁹. Herstel wordt mogelijk geacht in die gebieden waar de soort eerder in het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130) of in de directe omgeving daarvan is aangetroffen en waar tevens uitbreiding van de oppervlakte en waar nodig verbetering van de kwaliteit van dit habitatype wordt nagestreefd. Bij herstel van dit habitatype zijn de omstandigheden gunstig voor herstel van de drijvende waterweegbree. In de overige gebieden wijkt de doelstelling af van de landelijke doelstelling. Het is onvoldoende duidelijk hoe de soort in deze gebieden hersteld zou kunnen worden.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1 INLEIDING

Op 27 november 2006 zijn 111 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de eerste tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 9 januari 2007 tot en met 19 februari 2007 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 7.800 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en het bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijklopende zorgen geuit.

Er is destijds besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In deze Nota van Antwoord²⁴ is op hoofdlijnen het gevoerde beleid uiteengezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken. Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, heeft in een persoonlijke brief een antwoord ontvangen, waarin op de algemene opmerkingen uit de zienswijze is ingegaan.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op het aanwijzingsbesluit van dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit.

Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied Kempenland-West zijn 107 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

²⁴ Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

2 REACTIES OVER DE PROCEDURE

2.1 ALGEMEEN

In een aantal zienswijzen zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, waaronder "beschermingsstatus". Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie "aanwezig maar verwaarloosbaar" geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de beoordeling van de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 zijn opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de Richtlijn voorschrijft. Door doelstellingen op te nemen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor alle soorten en habitattypen en dus ook voor die soorten en habitattypen waarvoor het gebied niet is geselecteerd, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Habitatrictlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebieden behoort.

Insprekers wijzen verder op documenten die in een eerdere fase van het proces ter beoordeling zijn aangeboden, waarop men wijzigingen heeft voorgesteld en ten aanzien waarvan wijzigingen zijn doorgevoerd in de ontwerpbesluiten. Het betreft onder andere de profielendocumenten 2006²⁵ en gebiedendocumenten uit 2005. Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde reacties worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Stappen in het selectieproces van Habitatrictlijngebieden

Zoals in het Verantwoordingsdocument (2003)²⁶ beschreven staat, heeft de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap van de selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en met de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort is in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en waar de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie

²⁵ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²⁶ Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrictlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap van de selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om voldoende landelijke dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden. Voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort wordt voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars zijn hiervoor als leidraad gebruikt:

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% is over het algemeen voldoende dekking.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrictlijngebieden door de Europese Commissie goedgekeurd (zie hoofdstuk 2). Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument (2004)²⁷ is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmelding van 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)²⁸ bevat een Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrictlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft

²⁷ Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrictlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²⁸ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrictlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek "Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied". Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de Richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen. De aanmelding vindt uitsluitend op ecologische gronden plaats. Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord staat beschreven, dienen ook voor de soorten en habitattypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrichtlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de Richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot habitattypen en soorten waarvoor het gebied is geselecteerd en dat er met betrekking tot de overige habitattypen en soorten van bijlage II geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden daarom niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen of de soorten waarvoor het gebied is geselecteerd geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. Op het standaardgegevensformulier dat naar de Europese Commissie gaat moeten alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens moeten geregeld worden geactualiseerd. Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie "aanwezig maar verwaarloosbaar". Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of slechts incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het habitatype of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie zijn dan ook geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure en afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord is de selectieprocedure uitvoerig beschreven en is uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten. Deze werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het

vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit is in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

2.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE PROCEDURE

Meerdere insprekers vinden het belangrijk, gezien de impact van de aanwijzing, dat de aanwezige waarden door onafhankelijke wetenschappers worden vastgesteld. Enkele insprekers geven aan dat uit tellingen, gebruikt voor de aanwijzing van de kleine modderkruiper (H1149) en drijvende waterweegbree (H1831), blijkt dat de aantallen getelde planten en vissen sterk wisselen. Bovendien vertoont de frequentie van de tellingen volgens de insprekers grote hiaten in tijd of er zijn te weinig tellingen bekend. Bij de insprekers speelt het idee dat de beken in het Natura 2000-gebied vooral aangewezen zijn op basis van ambities van terreinbeherende instanties en dat zou geen objectief criterium zijn.

De zienswijzen hebben niet tot aanpassing van het besluit geleid. Door de betrokken particuliere gegevensverzamelende organisaties (PGO's) die de gegevens verstrekken over de kleine modderkruiper en de drijvende waterweegbree wordt er gewerkt met wetenschappelijk onderbouwde telwijzen. De door de desbetreffende PGO's verzamelde gegevens worden door de Gegevensautoriteit Natuur (GAN) opgenomen in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Alle gegevens in de databank worden hier op betrouwbaarheid gecontroleerd (in het validatieproces). Wanneer waarnemingen bijzonder of afwijkend zijn worden ze beoordeeld door een team van experts. Zo wordt de betrouwbaarheid gewaarborgd en is de kans op vergissingen minimaal. Er is dan ook geen aanleiding de betrouwbaarheid van de telgegevens in twijfel te trekken. Zie tevens paragraaf 2.1.5 van de Nota van Antwoord en paragraaf 3.1 "Uitgangspunten begrenzing Habitatrictlijngebieden" van deze bijlage C.

3 REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Insprekers hebben aangegeven dat ze bezwaar hebben tegen de opname van nieuwe natuur: delen van de Ecologische Hoofdstructuur die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Insprekers wijzen op de gedane toezeggingen in het kader van nieuwe natuur en de Ecologische Hoofdstructuur. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde habitattypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn in delen van het gebied. Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.

Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Habitatrichtlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1 van het Natura 2000 doelendocument (2006)²⁹ uitvoerig uiteen is gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegangene en gedegenerende terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: er is gestreefd naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- “Cement tussen de bakstenen”: de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrichtlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het “cement tussen de bakstenen”, maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is.
- Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationale Parken, Vogelrichtlijngebieden en/of eigendomsgrenzen).

²⁹ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en markante verschillen in landgebruik.

Hoofdlijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en/of inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermd en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden.

Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan de hand van kadastrale perceelsgrenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing "betrokken" percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Gebleden is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrichtlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Meebegrenzen van nieuwe natuur

Met nieuwe natuur worden delen van de Ecologische Hoofdstructuur bedoeld die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Een groot deel van deze nieuwe natuur is inmiddels al verworven en als natuurgebied ingericht. Nieuwe natuur is meebegrensd indien (in geval van een Habitatrichtlijngebied) één van de volgende situaties van toepassing is:

1. wanneer het natuurdoel van de nieuwe natuur overeenkomt met dat van het aangrenzende aangemelde Natura 2000-gebied (de natuurwaarden zijn al aanwezig of zullen conform vastgestelde plannen worden ontwikkeld). Het betreffende natuurdoel dient uiteraard invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.
2. wanneer de nieuwe natuur aantoonbaar noodzakelijk is om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren.

Voor nieuwe natuur die nodig is voor de realisatie van Natura 2000 blijft het principe van vrijwilligheid gelden bij verwerving van de gronden en bij omzetting van cultuurgrond naar natuur (zie verder paragraaf 2.2.2 van de Nota van Antwoord). De nieuwe natuur die is toegevoegd na de aanmelding in 2003 is naar aanleiding van ingediende zienswijzen op de ontwerp-aanwijzingsbesluiten nogmaals kritisch getoetst aan de hiervoor genoemde criteria. Het resultaat staat beschreven in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

Het beleid om nieuwe natuur van ná 1 mei 1988 niet als verzuringsgevoelig aan te merken, is nooit van toepassing geweest op de oude Natuurbeschermingswet. Ook voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 was het voor de beoordeling alleen van belang of een bepaalde activiteit schade aan een aangewezen beschermd natuurmonument toebracht. De vraag of een deel van een bepaald beschermd natuurmonument als zogenoemde nieuwe natuur moest worden aangemerkt, heeft in deze besluitvorming geen rol gespeeld. Als een bepaald gebied als beschermd natuurmonument was aangewezen, genoot zo'n natuurmonument de volledige bescherming van de Natuurbeschermingswet.

Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven

Een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn daarbij bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"³⁰.

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, steigers, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke aard meestal ongeschikt. Eventuele uitzonderingen op deze algemene regel zijn opgenomen in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting van het besluit. Ook mijnbouwinstallaties en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd.

Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaren), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het best per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde, wordt het bestaand gebruik door luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker is van mening dat de begrenzing van het Natura 2000-gebied eenzijdig en onzorgvuldig is vastgesteld. Volgens de inspreker zijn er percelen opgenomen binnen de begrenzing die onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur, maar nog in agrarisch gebruik zijn. Meerdere insprekers stellen voor de begrenzing van het Natura 2000-gebied naar binnen te schuiven, zodat niet het landbouwgebied maar nieuwe natuur de buffer vormt van het Natura 2000-gebied.

De zienswijzen hebben niet geleid tot wijziging van het besluit. Zie paragraaf 3.1 van deze bijlage C: "Meebegrenzen nieuwe natuur" en "Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven."

Meerdere insprekers geven aan dat de minister van LNV, in het overleg met de Tweede Kamer op 31 januari 2007, heeft aangegeven dat ook sociaal-economische factoren een rol spelen bij de begrenzing van het

³⁰ Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

Natura 2000-gebied naast de ecologische factoren. Gezien de grote externe effecten van de aanwijzing verzoeken de insprekers de beken Beerze en de Reusel uit de begrenzing te schrappen. Ook is de begrenzing op deze manier niet slim en robuust, omdat de beken met een paar meter breed zijn opgenomen binnen de begrenzing. Volgens een inspreker zijn de sociaal-economische gevolgen van de aanwijzing van de beken op plaatselijk niveau onevenredig groot. Dit strookt niet met het streven van het ministerie van LNV om de leefbaarheid op het platteland en in de kleine kernen te waarborgen, aldus de inspreker.

De zienswijzen hebben niet geleid tot wijziging van het besluit. De beken zijn aangewezen vanwege het voorkomen van drijvende waterweegbree (H1831), de kleine modderkruiper (H1149) en beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A). Deze soorten en dit habitatype zijn niet verzuringsgevoelig, mede als gevolg van de overvloedige ijzerrijke kwel die in het gebied aanwezig is. De begrenzing van de beken geeft geen beperking voor de omliggende bedrijven.

Meerdere insprekers verzoeken de natuurlijke beekloop van de Grootte Beerze en de Aardbossen buiten de Natura 2000-begrenzing te halen. De insprekers wijzen erop dat de toevoeging van de genoemde gebieden op basis is van het voorkomen van de vlottende waterranonkel en dat uit onderzoeken van diverse natuurorganisaties niet is gebleken dat de soort in het genoemde gebied in het verleden is voorgekomen. De insprekers zijn daarom van mening dat de juiste ecologische motivering ontbreekt voor de toevoeging van het genoemde gebied. Volgens een inspreker is bij de aanwijzing geen rekening gehouden met een aantal omliggende bedrijven dat zich tot op heden niet of nauwelijks met een natuurgebied in de directe omgeving is geconfronteerd. Bovendien zou het genoemde gebied in een verwevingsgebied liggen.

De zienswijzen zijn deels overgenomen. De Grootte Beerze ter hoogte van de Aardbossen is in de begrenzing opgenomen ter verbinding van de Grootte Beerze en de Kleine Beerze. De beekloop is van belang voor waarden waarvoor het gebied is aangewezen (drijvende waterweegbree (H1831) en beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A)). Deze waarden zijn niet verzuringsgevoelig, mede als gevolg van de overvloedige ijzerrijke kwel die in het gebied aanwezig is. De begrenzing van de beek geeft dan ook geen beperking voor de omliggende bedrijven. De toevoeging van nieuwe natuur in dit gebied is teruggedraaid, omdat er geen waarden aanwezig zijn.

Een inspreker wijst erop dat het omleidingskanaal van de Grootte Beerze geen onderdeel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur volgens het natuurbeleidsplan, maar wel binnen de Natura 2000-begrenzing is opgenomen. Volgens de insprekers loopt de beek dwars door agrarisch gebied. Volgens een inspreker zouden er geen relevante natuurwaarden in het omleidingskanaal aanwezig zijn. Derhalve dient het omleidingskanaal volgens de inspreker buiten de begrenzing te worden gehouden.

De zienswijze is overgenomen. Het omleidingskanaal is uit de begrenzing verwijderd. In dit deel van de beek zijn geen waarden aanwezig en het is ook niet waarschijnlijk dat ze hier (terug) zullen komen.

Meerdere insprekers zijn het er niet mee eens op welke gronden de Beerze en de Reusel zijn opgenomen binnen de begrenzing van Kempenland-West. Volgens meerdere insprekers blijkt uit het ontwerp-aanwijzingsbesluit dat de drijvende waterweegbree (H1831) in meer dan vijf Natura 2000-gebieden voorkomt. Het is daarom niet nodig om beide beken binnen de begrenzing op te nemen, aldus de insprekers. Een inspreker constateert dat de aanwijzing van de Grootte en Kleine Beerze op willekeurige plaatsen begint. Een andere inspreker is van mening dat bij de aanwijzing van de Reusel aan samenhang ontbreekt met andere natuurgebieden waardoor de beek niet als zodanig binnen de Natura 2000-begrenzing kan worden opgenomen.

De zienswijzen hebben niet geleid tot wijziging van het besluit. De beken zijn aangewezen voor waarden die zich in de beekloop zelf bevinden en dienen niet zozeer als verbinding tussen de andere aangewezen delen van het gebied. In alle beken zijn over de gehele aangewezen lengte waarden aanwezig of liggen zeer goede potenties voor het voorkomen ervan. In de Reusel en in de Kleine Beerze komen de drijvende waterweegbree (H1831) en het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A) voor. In alle beken komt geschikt leefgebied voor van de kleine modderkruiper (H1149). De begrenzing van de beken is gebaseerd op waarnemingen van de waarden en op logische, in het veld herkenbare, grenzen (bij bruggen

bijvoorbeeld). Kempenland-West is in 2003 geselecteerd voor de drijvende waterweegbree (H1831), omdat het behoort tot één van de vijf belangrijkste gebieden voor deze soort. Uit gegevens blijkt dat de soort sterk achteruit gaat en er een duidelijk zwaartepunt in de verspreiding is in Noord-Brabant en aansluitend Limburg ligt. De drijvende waterweegbree is tot in 2010 waargenomen in de Reuzel tussen Vloeiend tot voorbij Diessen en in de Kleine Beerze tussen Hoogcasteren en Middelbeers.

Een inspreker verzoekt een overstromingsvlakte op de rechteroever van de Grootte Beerze toe te voegen aan het Natura 2000-gebied. Volgens de inspreker vormt de vlakte een integraal onderdeel van het beekdal.

De zienswijze is overgenomen. De gronden langs de beek met meanders aangrenzende graslanden vormen landschappelijke en ecologisch één geheel.

Een inspreker vraagt zich af waarom de vistrap en de overstromingsvlakten Westelbeers Broek en Scheperweg niet begrensd zijn.

De zienswijze is overgenomen. De vistrap en de overstromingsvlakte Westelbeers Broek en Scheperweg zijn toegevoegd aan de begrenzing.

Een inspreker vraagt waarom het meanderende deel van de Grootte Beerze op landgoed Baest niet meebegrensd is.

De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het besluit. Op het landgoed Baest zijn geen waarden in de beek bekend die aanleiding geven om het traject op te nemen in de begrenzing.

Een inspreker vraagt waarom de bovenlopen van de Grootte Beerze niet begrensd zijn en of alleen het actueel voorkomen van kleine modderkruiper (H1149) en rivierdonderpad (H1163) het criterium is.

De beken zijn aangewezen voor waarden die zich in de beekloop bevinden. Voor de Grootte Beerze betreft het met name geschikt leefgebied voor van de kleine modderkruiper (H1149). De begrenzing van de beken is gebaseerd op waarnemingen en op logische, in het veld herkenbare, grenzen (bij bruggen bijvoorbeeld).

Een inspreker is van mening dat de grens van de Kleine Beerze bovenstrooms nabij Heuvel onlogisch is. De inspreker stelt voor om het traject binnen het Natura 2000-gebied op te schuiven naar meer bovenstrooms bij "Den Aard".

De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het besluit. Op basis van de waarnemingen van beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A) en drijvende waterweegbree (H1831) is er geen reden om de begrenzing uit te breiden.

Een inspreker vraagt of het Natura 2000-traject over het herstelde traject komt te liggen als een beek hersteld is, bijvoorbeeld na uitvoering van inrichtingsmaatregelen, en dat de status van de bypass komt te vervallen. De inspreker geeft als voorbeelden het traject beekherstel Westelbeers en de meanders op moeraspark Beerze te Hapert.

Na uitvoering van hermeanderingprojecten komt de begrenzing van de los begrensde beek op het nieuwe traject te liggen, zie ook paragraaf 3.3 van de Nota van Toelichting. De reeds uitgevoerde trajecten bij Westelbeers (zie ook zienswijze hierboven) en bij Bladel zijn in de begrenzing opgenomen. Bypasses blijven in de begrenzing opgenomen in zoverre ze nog een functie behouden voor de waarden in de beek.

Een inspreker verzoekt duidelijkheid over de status van (delen van) beken. De inspreker vraagt naar de het verschil in status tussen beken die als lijnelement zijn begrensd en de beken die opgenomen zijn in vlakbegrenzing. Ook vraagt de inspreker naar het verschil in status tussen beken die geheel en beken die slechts gedeeltelijk in de vlakbegrenzing zijn opgenomen. Ook verzoekt de inspreker de beken met Natura 2000-status duidelijk aan te geven op de ontwerpkaarten.

Binnen de vlakbegrenzingsen van Natura 2000 zijn de beken, zoals delen van de Reusel en de Grootte Beerze, ook begrensd vanwege hun eigen waarden. Daarmee is er geen verschil tussen de beken die als afzonderlijke lijnen zijn begrensd (zoals de Kleine Beerze en andere delen van de Reusel en de Grootte Beerze) en beken die omgeven worden door Natura 2000-gebied. Het kan echter wel zo zijn dat een beek die grenst aan een vlakdekkende begrenzing niet in de begrenzing is opgenomen (zoals de gekanaliseerde Strijper Aa in het Natura 2000-gebied Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136)). Beken buiten de begrenzing (lijnvormig of vlakvormig) vallen niet onder de Natuurbeschermingswet en hebben als zodanig een andere status. Voor het op de kaart beter zichtbaar maken van de los begrensde beken is een oplossing gevonden. Zie bijgevoegde kaart.

Een inspreker wijst op afspraken die tussen drinkwaterwinningsbedrijven, Provincie Noord-Brabant en Waterschap De Dommel gemaakt zijn ter voorkoming van droogval in het Groot en Klein Meer. De inspreker vraagt zich af of het verantwoord is om een kunstmatig in stand gehouden natuurgebied onderdeel te laten uitmaken van het Natura 2000-gebied, vooral omdat in het ontwerp-aanwijzingsbesluit steevast wordt gesproken van "herstel en verbetering van natuurlijke habitats". De inspreker stelt voor om de "oude natuurmonumenten" niet de status Natura 2000 te geven en dus te schrappen uit het Natura 2000-gebied. Een andere inspreker stelt voor om het Groot en Klein Meer te schrappen uit de begrenzing van Kempenland-West, omdat er geen sprake is van een ecologische relatie tussen de rest van het Natura 2000-gebied en deze meren. Bovendien wordt in het ontwerp-aanwijzingsbesluit niet onderbouwd dat het Groot en Klein Meer zich kwalificeren als een van de vijf belangrijkste gebieden voor een bepaalde soort en zouden natuurdoelen ook zonder deze aanhangsels gerealiseerd kunnen worden, aldus de inspreker.

De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het besluit. Groot en Klein Meer is een voormalig beschermd natuurmonument dat al sinds de aanmelding van het Habitatrictlijngebied in de begrenzing is opgenomen. In het gebied zijn vergelijkbare waarden aanwezig als in andere delen van het Habitatrictlijngebied Kempenland-West: zwakgebufferde vennen (H3130) en zure vennen (H3160).

Meerdere insprekers zijn van mening dat de ecologische motivatie ontbreekt voor de opname van nieuwe natuur binnen de Natura 2000-begrenzing als verbindingszone tussen de Landschotsche en Neterselsche Heide. De motivering voor de opname van de verbindingszone in het ontwerp-aanwijzingsbesluit is volgens de insprekers daarbij onvoldoende. Enkele insprekers verzoeken de aanwijzing van dit deelgebied te schrappen dan wel een goede ecologische onderbouwing aan te leveren, die gebaseerd is op een gedegen onderzoek. Een inspreker meent dat de begrenzing van het deelgebied willekeurig heeft plaatsgevonden en in elk geval niet op basis van natuurdoelen.

Een inspreker geeft aan dat in het Reconstructieplan Beerze Reusel de verbindingszone tussen de deelgebieden Landschotsche en Neterselsche Heide van het Natura 2000-gebied voor intensief recreatief gebruik en als verwevingsgebied is voorzien. Een inspreker is van mening dat door de aanwijzing tot Natura 2000-gebied beide vormen van sociale en economische vitaliteit zijn uitgesloten. Een beter motivatie is vereist dan dat "de samenhang tussen beide deelgebieden wordt verbeterd", aldus de inspreker.

De zienswijzen zijn grotendeels overgenomen. De nieuwe natuur die de Landschotsche en Neterselsche Heide verbindt en waar geen waarden aanwezig zijn is buiten de begrenzing gebracht. De aan de Grootte Beerze grenzende percelen waar nieuwe meanders zijn aangelegd zijn binnen de begrenzing gelaten. In totaal gaat het om een verkleining van circa 35 ha.

Meerdere insprekers maken bezwaar tegen de uitbreiding bij de Roversche Heide. Een inspreker is van mening dat dit deelgebied een aanhangsel is en maakt daarom geen deel uit van de rest van het Natura 2000-gebied Kempenland-West. Bovendien zou het ontwerp-aanwijzingsbesluit nauwelijks onderbouwen waarom dit deelgebied is toegevoegd, aldus de inspreker. Een andere inspreker geeft aan dat door de uitbreiding een deel van diens landbouwgronden met daarop putten voor grondwateronttrekking onder de bescherming en regelgeving van Natura 2000 is gekomen. De inspreker verzoekt de landbouwgronden uit de Natura 2000-begrenzing te schrappen.

De zienswijzen zijn deels overgenomen. De agrarische enclave in de zienswijze aangeduid als nummer 1 is geheel op de kaart geëxclaveerd. Van de enclave die in de zienswijze aangeduid is met het cijfer 2 zijn de

reeds ingerichte percelen in eigendom van Stichting het Brabants Landschap op de kaart gehandhaafd. De percelen nieuwe natuur in eigendom van particulieren zijn wel geëxclaveerd.

Een inspreker wil meer duidelijkheid over de ecologische gronden waarom het deelgebied Gorp evenals het dal van de Rovertsche Leij buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied is gevallen.

Hoewel het beekdal van de Rovertsche Leij fraai ontwikkeld is, voegen de voorkomende waarden weinig toe aan de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Er is gekozen voor een robuustere begrenzing, waarbij de waardevolle droge heide van landgoed de Utrecht mede werd opgenomen. Daarmee is een logischere begrenzing met een betere landschappelijke samenhang van het deelgebied tot stand gekomen.

Een inspreker meldt dat een gedeelte van diens tuin met vijver binnen de Natura 2000-begrenzing is opgenomen en stelt voor om deze elementen buiten het te begrenzen gebied te brengen volgens het algemene exclaveringsformule, die in paragraaf 3.4 van het ontwerp-aanwijzingsbesluit wordt omschreven.

De zienswijze is deels overgenomen. Het water met aangrenzende strook bos is binnen de begrenzing gebleven, omdat het bestemming natuur heeft en er mogelijk waarden aanwezig zijn. Het perceel met gebouwtje meer in het centrum van het gebied is wel op de kaart geëxclaveerd. Hier zijn geen waarden aanwezig.

Meerdere insprekers verzoeken tot een verlegging van de begrenzing bij uitspanning "In den Bockenreyder" ten behoeve van de uitbreiding van een parkeerhaven. Volgens een inspreker zijn plannen voor de aanleg al in 2005 uitgewerkt. Volgens een andere inspreker zal de aanpassing van de begrenzing op geen enkele wijze afbreuk doen aan de doelstellingen van Natura 2000.

De zienswijze is deels overgenomen. Conform de toezegging in het aanwijzingsbesluit van het voormalige Beschermd Natuurmonument "Mispelendse en Neterselse Heide met aangrenzende beekdalen" is de parkeerplaats buiten de begrenzing gebracht. Echter, omdat nog geen wijziging van het bestemmingsplan heeft plaatsgevonden, is alleen dat deel geëxclaveerd, dat daadwerkelijk in gebruik is als parkeerplaats.

4 REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie" te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn: "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie".

Verder is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd" te schrappen omdat met de formulering in het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen "natuurlijke kenmerken" en "instandhoudingsdoelstellingen".

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring in Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een landelijk gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen, waarvoor sprake is van een ongunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als op gebiedsniveau een herstelopgave te formuleren tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het achterwege laten van adequate herstelopgaven wordt door insprekers als onacceptabel gezien en in strijd met de wettelijke verplichtingen.

In een zienswijze is gevraagd om alsnog, voor de soorten en habitattypen die zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding bevinden, minimaal complementaire doelen op te nemen in de gebieden waar herstel mogelijkheden zijn of migratie kan plaatsvinden.

Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelstellingen veel geleund wordt op informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren, die niet gebaseerd is op voldoende wetenschappelijke gegevens. Het is onduidelijk of deze waarden daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen.

Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen, dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit in Europa vastgelegd. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van deze instandhoudingsdoelstellingen en de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen en soorten gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied van de betreffende soort.

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. In de aangepaste formulering van het tweede algemene doel is niet de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn (artikel 2) gevolgd, omdat het in de Richtlijn een algemene doelstelling van de Richtlijn betreft en in dit geval om de gebiedsspecifieke invulling daarvan gaat. Meer in het bijzonder: een Europese Richtlijn kan een bijdrage leveren aan het waarborgen van de biologische diversiteit, maar een gebied kan alleen bijdragen aan het behoud van de biologische diversiteit. Verder is de term "natuurlijke kenmerken" in de algemene doelen gehandhaafd, omdat dit een begrip is dat in de Richtlijn ook gebruikt wordt in verband met de bescherming van de gebieden (artikel 6).

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een habitatype of soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Contour "haalbaar en betaalbaar"

In de paragrafen 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd is op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hierbij heeft het uitgangspunt "haalbaar en betaalbaar", zowel landelijk als per gebied, nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te kunnen streven.

In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitattypen en soorten te herstellen. Met oog hierop is voor een aantal soorten en habitattypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6)

gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of staat de inspanning in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitattypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitattypen en soorten die sterk onder druk staan. Dit geldt bijvoorbeeld voor de habitattypen stuifzandheiden met struikhei (H2310) en droge heiden (H4030). Voor deze habitattypen zijn de ecologische omstandigheden nog niet op orde.

Contour "strategisch lokaliseren"

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van "strategisch lokaliseren": behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansanalyse van KIWA Water Research/EGG-consult³¹.

In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn duurzame situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van één of meerdere kernopgaven ("sense of urgency")³², op de korte én lange termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat het resultaat van de bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2005)³³ is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of mogelijke klimaatveranderingen. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrictlijn, verplicht de lidstaat namelijk om verslechtering van habitattypen en leefgebieden van (vogel)soorten te voorkomen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).

In bijlage B.3 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen waarvoor gebieden zijn aangewezen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de

³¹ KIWA & EGG (2007): Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³² Een "sense of urgency" is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).

³³ Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden geëvalueerd en zo nodig kunnen worden bijgesteld (zie ook Nota van Antwoord, paragrafen 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en soorten waar het gebied voor is aangewezen niet in gevaar komt. De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of de soort. Ook bij de formulering van een doel voor vogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord). Voor elk specifiek gebied komt het erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een gunstige staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie en toerisme

Beseft wordt dat Kempenland-West een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Noord-Brabants toeristische product. De natte en droge heide met vennen is de belangrijkste trekpleister voor toeristen. Het toeristische bedrijfsleven vindt dat de aard van het gebied zo moet blijven. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragrafen 4.1.3 en 4.1.4 van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden.

Dit specifieke gebied is een natuurgebied waar, ondanks de toeristische druk, natuurwaarden zich hebben kunnen handhaven of kunnen ontwikkelen. Niettemin is het door de ongunstige staat van instandhouding van habitattypen of soorten noodzakelijk om een herstelopgave te formuleren, zoals bijvoorbeeld geldt voor zwakgebufferde vennen (H3130) en beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A) in dit betreffende gebied. Wanneer er een herstelverplichting is, dient bij de te nemen maatregelen rekening te worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen is dat gedaan. Het afwegen van ecologie en economie gebeurt ook in het stelsel van vergunningverlening. Zie verder paragraaf 3.5 van de Nota van Antwoord.

Complementaire doelen

De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrichtlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten³⁴ en databanken zijn de natuurwaarden en vogelgegevens van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van deze Nota van toelichting een globale, niet-uitputtende, omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

³⁴ Zie voor een overzicht van de bronnen onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit. Met betrekking tot de vraag op welke wijze de gunstige staat van instandhouding voor een bepaald habitatype of een bepaalde soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype of de betreffende soort een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument (2006). De kernopgaven zijn in deze procedure dan ook niet aan inspraak onderhevig.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen

Indien een soort of habitatype landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, betekent dit niet automatisch dat in alle gebieden waar de betreffende waarde voorkomt hiervoor een hersteldoelstelling moet worden geformuleerd. In de Natura 2000 contourennotitie (2005) en het Natura 2000 doelendocument (2006) staan de hoofdlijnen voor het formuleren van de Natura 2000 doelen uitgewerkt. Daarmee is het Europese kader toegespitst op de Nederlandse situatie. Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype of van het leefgebied van een soort. Voor soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevende aantallen genoemd. Deze dienen als (minimale) draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de meeste potentie is om het habitatype of het leefgebied van de soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitatypes en soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Voor een aantal habitatypes is in het Natura 2000 doelendocument de expliciete keuze gemaakt om niet te streven naar een gunstige staat van instandhouding (Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 138).

Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

Monitoring

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitatypes op landelijk niveau. Het ministerie van EZ zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf in de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met het betrokken bevoegd gezag (ministerie van EZ, ministerie van Infrastructuur en Milieu, ministerie van Defensie en de provincies (Interprovinciaal Overleg)). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of aanmelding als Habitatrichtlijngebied. Als uitgangspunt geldt echter wel dat er geen verslechtering mag optreden ten opzichte van 2004, het moment waarop door Brussel de communautaire lijst met

Habitatrichtlijngebieden is vastgesteld. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde oppervlakte leefgebied en/of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitatypes per gebied. In de Nota's van toelichting bij de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of herstelopgave geldt. Zo is bijvoorbeeld een behoudopgave geformuleerd als er onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze plannen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden³⁵. Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. Daartoe behoren de maatregelen die vallen onder het Subsidiestelsel Natuur- & Landschapsbeheer (vanaf 2010) en de provinciale subsidieregelingen zoals de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Verder is er in het kader van het LIFE+-programma vanuit de Europese Commissie geld beschikbaar voor overheden en NGO's voor co-financiering van de ontwikkeling, implementatie, monitoring, evaluatie en communicatie van het Europees milieu- en natuurbeleid en van wetgeving op dit gebied, bijvoorbeeld voor projecten die gericht zijn op maatregelen voor behoud en herstel van Natura 2000-waarden.

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Meerdere insprekers zijn van mening dat de natuurdoelen aan de realiteit aangepast dienen te worden, zodat er geen doelen geformuleerd worden die niet haalbaar zijn. Enkele insprekers stellen dat de noodzakelijke water- en luchtkwaliteit niet realiseerbaar is en dat de achteruitgang ervan voornamelijk wordt veroorzaakt door factoren als verkeer en industrie en niet door de landbouw. Bovendien is volgens de insprekers het vernatten van het gebied niet realiseerbaar, omdat het teveel gevolgen heeft voor het omliggende buitengebied. Een inspreker is opgevallen dat de genoemde habitatsoorten en -typen niet of nauwelijks op de Landschotsche Heide aanwezig zijn.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. In het kader van de koppelingsafpraak (zie onder kopje "Volgorde aanwijzing en beheerplan" in hoofdstuk 6 van deze bijlage C) is uit de analyse van de instandhoudingsdoelstellingen gebleken dat deze overwegend haalbaar en betaalbaar zijn. Mogelijke risico's of bedreigingen met betrekking tot de instandhoudingsdoelstellingen kunnen in het beheerplan worden uitgewerkt. In paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting staat globaal omschreven welke habitatypes aanwezig zijn op de Landschotsche Heide.

Een inspreker verzoekt de doelstelling voor het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130) te schrappen indien dit niet duurzaam in het Groot en Klein Meer in stand gehouden kan worden. Volgens de inspreker is

³⁵ De door de provincies opgestelde lijsten met gebieden die in het kader van het verdrogingsbeleid met voorrang worden aangepakt.

het habitatype op dit moment in de genoemde meren aanwezig, omdat de buffering voornamelijk wordt veroorzaakt door de aanvoer van gebufferd spoelwater. De huidige situatie van spoelwaterlozing en aanvullende grondwatersuppletie is niet duurzaam of passend bij een duurzaam functionerend watersysteem volgens de beginselen van Kaderrichtlijn Water, aldus de inspreker.

De zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het besluit. Vanuit de Habitatrichtlijn heeft Nederland de verplichting om alle aanwezige habitatypes in een gebied te beschermen, waaronder dus ook zwakgebufferde vennen. In het beheerplan zullen de maatregelen uitgewerkt worden voor de realisatie van de doelstellingen van het habitatype.

Meerdere insprekers achten de doelstelling voor het habitatype beken en rivieren met waterplanten, waterranonkels (H3260A) niet haalbaar, omdat de Kleine Beerze in de zomer grotendeels droogvalt. Bovendien betwijfelt een inspreker of de voor het habitatype benodigde watervoerendheid voor het gehele beektraject van de Kleine Beerze haalbaar is. De inspreker is van mening dat in het aanwijzingsbesluit een paragraaf dient te worden opgenomen waarin de uitbreidingsdoelstelling wel aan de beeklopen van de Reusel en de Grootte Beerze, maar niet aan de Kleine Beerze stroomafwaarts van de breuk van Vessem wordt toegekend.

De zienswijze heeft niet geleid tot een aanpassing van het besluit. In dit gebied is potentie om de doelstelling voor uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit te realiseren. Dit betekent niet per definitie dat deze doelstelling op alle locaties binnen het gebied wordt nagestreefd. De doelstelling zal nagestreefd worden op die locaties binnen het Natura 2000-gebied waar de meeste potentie is. De precieze locaties voor uitbreiding en verbetering van het habitatype zullen niet worden opgenomen in het aanwijzingsbesluit, maar worden uitgewerkt in het beheerplan.

Een inspreker geeft aan dat het habitatype vochtige heiden (H4010) op de Aalstheide en het gebied ten oosten van Papschot is ontstaan en in stand is gebleven door de manier waarop de inspreker het beheer heeft uitgevoerd.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. De maatregelen die nodig zijn om de in het gebied aanwezige waarden in stand te houden en de gestelde doelen voor het gebied te realiseren maken onderdeel uit van het op te stellen beheerplan.

Meerdere insprekers zijn het niet eens met het opnemen van een instandhoudingsdoelstelling voor de kleine modderkruiper (H1149). Diverse insprekers zijn van mening dat het natuurdoel niet te realiseren is, omdat de kleine modderkruiper niet of nauwelijks in het gebied voorkomt. Enkele insprekers vinden het, aangezien de precieze verspreiding van de soort niet bekend is, te vaag om de aanwijzing van de kleine modderkruiper door te zetten. Bovendien komt blijkens de omschrijving in het bijlagedocument van het Natura 2000 doelendocument de soort in het gebied niet voor, aldus de insprekers. Een inspreker stelt dat door de voortdurende lozingen door de rioolwaterzuiveringsinstallatie een uitbreiding van de soort niet te verwachten is. Ook een andere inspreker is van mening dat er geen potentie aanwezig om een volwaardige populatie van de kleine modderkruiper in het gebied te creëren. Een inspreker vraagt om een onderbouwing naar het voorkomen van de kleine modderkruiper in het omleidingskanaal van de Grootte Beerze dan wel de bescherming ervan. Een inspreker is van mening dat de kleine modderkruiper weliswaar als habitatsoort kan worden aangewezen, maar de ondernemers in het gebied niet door het voorkomen van deze soort kunnen worden afgerekend. Een inspreker geeft aan dat de soort meer gebaat is bij het op een verantwoorde manier baggeren van de sloten en het voorkomen van vermessing van aangrenzende landbouwgronden aan het oppervlaktewater.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Er zijn diverse waarnemingen van de kleine modderkruiper bekend binnen de begrenzing van het gebied. Deze waarnemingen zijn allen afkomstig uit de Reusel tussen het Wilhelminakanaal en de oostkant van Diessen, waarvan de meeste waarnemingen recente waarnemingen (2005-2010) betreffen. De doelstelling van de kleine modderkruiper betreft een behoudopgave. Welke maatregelen, en waar, er genomen moeten worden om de populatie en de omvang en kwaliteit van het leefgebied van de soort in het gebied te behouden, zal worden uitgewerkt in het

beheerplan. In paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting is het voorkomen van alle habitattypen en soorten in het gebied nader globaal omschreven.

Meerdere insprekers zijn het niet eens met het opnemen van een instandhoudingsdoelstelling voor de drijvende waterweegbree (H1831). Diverse insprekers zijn van mening dat het natuurdoel niet te realiseren is, omdat de drijvende waterweegbree niet of nauwelijks in het gebied voorkomt. Meerdere insprekers betwisten dan ook de grond van aanwijzing.

Enkele insprekers vinden het, aangezien de precieze verspreiding van de soort niet bekend is, te vaag om de aanwijzing van de drijvende waterweegbree door te zetten. Bovendien komt blijkens de omschrijving in het bijlagedocument van het Natura 2000 doelendocument de soort in het gebied niet voor, aldus de insprekers. Een inspreker stelt dat door de voortdurende lozingen door de rioolwaterzuiveringsinstallatie een uitbreiding van de soort niet te verwachten is. Een andere inspreker is van mening dat meegenomen dient te worden dat de drijvende waterweegbree geen schade zal ondervinden van de ammoniakuitstoot. Een inspreker stelt dat de belangrijkste bedreiging voor de habitatsoort drijvende waterweegbree bemesting van aangrenzende landbouwgronden is. Bovendien spelen volgens de inspreker ontwatering en vervuiling een rol. En in het geval van Kempenland-West vormt volgens de inspreker de inlaat van gebiedsvreemd Maaswater een bedreiging. Meerdere andere insprekers achten de doelstelling voor de soort niet haalbaar, omdat de Kleine Beerze in de zomer grotendeels droogvalt.

Een inspreker vraagt om een onderbouwing naar het voorkomen van de drijvende waterweegbree in het omleidingskanaal van de Groote Beerze dan wel de bescherming ervan. Als dit niet mogelijk is, dan verzoekt de inspreker de drijvende waterweegbree in het kanaal te schrappen uit het aanwijzingsbesluit.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De drijvende waterweegbree is waargenomen in de Reusel, de Groote Beerze en de Kleine Beerze, waar de soort de afgelopen jaren is aangetroffen. De doelstelling van de drijvende waterweegbree betreft een behoudopgave. Welke maatregelen er genomen moeten worden om de populatie en de omvang en kwaliteit van de biotoop van de soort in het gebied te behouden, zal worden uitgewerkt in het beheerplan.

Meerdere insprekers zijn van mening dat het natuurdoel niet te realiseren is, omdat de rivierdonderpad (H1163) niet of nauwelijks in het gebied voorkomt. Enkele insprekers vinden het, aangezien de precieze verspreiding van de soort niet bekend is, te vaag om de aanwijzing van de rivierdonderpad door te zetten. Bovendien komt blijkens de omschrijving in het bijlagedocument van het Natura 2000 doelendocument de soort in het gebied niet voor, aldus de insprekers.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De rivierdonderpad is na 1992 niet meer in het gebied waargenomen. In zowel het ontwerp-aanwijzingsbesluit als het definitieve aanwijzingsbesluit is dan ook geen instandhoudingsdoelstelling voor de soort opgenomen.

Een inspreker meent dat beekherstel in het kader van de Kaderrichtlijn Water in strijd is met de instandhoudingsdoelstelling van de drijvende waterweegbree (H1831), aangezien beekherstel leidt tot grotere stroomsnelheden terwijl de drijvende waterweegbree het best gedijt in stilstaand water. Hierdoor verdwijnt derhalve noodzakelijkerwijs (een deel van het) biotoop van de drijvende waterweegbree, aldus de inspreker. Daarnaast bestaat volgens de inspreker binnen de doelstellingen van het Natura 2000-gebied een strijdigheid met betrekking tot de drijvende waterweegbree en het habitatype beken en rivieren met waterplanten, waterranonkels (H3260A). Laaglandbeken zijn stromend en derhalve per definitie niet geschikt leefgebied voor de drijvende waterweegbree. De inspreker verzoekt voor de drijvende waterweegbree de instandhoudingsdoelstelling te schrappen of alleen en specifiek te koppelen aan wateren die ook na de realisatie van Kaderrichtlijn Water stilstaand zijn. Voor de Natura 2000-gebieden met interne strijdigheid vraagt de inspreker de habitatsoort expliciet aan het juiste habitatype te koppelen.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. Beekherstel, waarbij hermeandering plaatsvindt om natuurlijke beekprocessen te bevorderen, hoeft niet te botsen met de instandhoudingsdoelstelling van de drijvende waterweegbree. Zwakstromend water behoort tot het leefgebied van de soort en de snelheid van het water zal niet overal dusdanig versnellen door beekherstel dat dit het behalen van de instandhoudingsdoelstelling onmogelijk maakt. Gegraven of geschoonde beken

kunnen, gezien de beperkte concurrentie van andere vegetatie, mogelijk zelfs kansen bieden voor uitbreiding. Ook de instandhoudingsdoelstelling van het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A) hoeft niet te conflicteren met de instandhoudingsdoelstelling voor de drijvende waterweegbree. Het subtype *waterranonkels* in zijn geheel kan in zowel snel- als langzaam stromende wateren voorkomen. Maatregelen ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen kunnen dusdanig gelokaliseerd worden dat de doelen niet zullen conflicteren. Welke maatregelen genomen zullen worden om de kwaliteit van het water te bevorderen, net als de realisatietermijn waarbinnen de instandhoudingsdoelstelling zal moeten worden behaald, zal aan de orde komen tijdens het beheerplanproces. Habitatsoorten zijn niet per definitie gekoppeld aan een bepaald habitatype. Habitatsoorten zijn afhankelijk van een bepaald leefgebied, waarvan mogelijk is dat dit samenvalt met een habitatype. In het beheerplan zullen de leefgebieden van de soorten apart uitgewerkt worden.

5 REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

5.1 ALGEMEEN

Er wordt door diverse insprekers gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor de bevolking van de Kempen, met name de agrariërs. Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik, de externe werking, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de relatie met de Kaderrichtlijn Water en de relatie met bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen zoals het Streekplan Noord-Brabant 2002.

Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.

In het beheerplan zal duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, waar habitattypen en leefgebieden van soorten onderdeel van uitmaken, kan aantasten.

Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet van toepassing op de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij³⁶ werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake kan zijn van verslechtering of significante verstoring van natuurwaarden in het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermd natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermd natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van

³⁶ Wet van 9 juni 1994, houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij). Staatsblad 1994, nr. 634.

dat beschermde natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermde natuurmonument blijven gewoon van kracht en kunnen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Zie voor verdere toelichting met betrekking tot beschermde natuurmonumenten paragraaf 5.5, Beschermde natuurmonumenten van de Nota van toelichting.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals fietsen, wandelen of het laten loslopen van de hond. In het aanwijzingsbesluit staat alleen voor welke waarden het gebied is aangewezen, welke instandhoudingsdoelstellingen gelden en wat de grens van het betreffende gebied is. In het besluit zelf is niet aangegeven of, en onder welke voorwaarden, een activiteit kan worden toegestaan.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten in en om Natura 2000-gebieden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

In de wet is op deze vergunningplicht een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik. Bestaand gebruik is als gevolg van de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 door de Crisis- en herstelwet altijd vergunningvrij, tenzij het gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als *“gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag.”*

Om te voorkomen dat het bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, draagt het bevoegd gezag de verantwoordelijkheid dat er in het gebied passende maatregelen genomen worden. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het bevoegd gezag het bestaande gebruik wordt stilgelegd.

In het beheerplan zal het bestaand gebruik beschreven moeten worden en zal zo nodig aan voorwaarden worden gebonden.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen³⁷, provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort

³⁷ Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (zie ook paragraaf 6.3.2 van de Nota van Antwoord).

Veiligheid waterkering en kustbeheer in relatie tot Natura 2000

De veiligheid van de gebieden geldt als een dwingende reden van groot openbaar belang die, bij afwezigheid van alternatieven, ingrepen met een significant effect in het Natura 2000-gebied rechtvaardigen. Dat betekent dat Natura 2000 het waarborgen van de (kust- en water)veiligheid niet in de weg zal staan. Zie ook paragraaf 6.3.3 van de Nota van Antwoord. Projecten, plannen en afspraken die verband houden met het kustbeheer komen aan de orde in de Natura 2000-beheerplannen (zie ook paragraaf 1.1.8 van de Nota van Antwoord).

Relatie met stikstof

Stikstof is een groot probleem bij de implementatie van Natura 2000 en daarmee het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Van de 166 aangewezen natuurgebieden in Nederland zijn er 133 stikstofgevoelig. In Nederland wordt het probleem van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zwaarder gevoeld dan in de ons omringende landen. Dat heeft te maken met het feit dat we in een dicht bevolkt land leven, waarin kwetsbare natuur en bijvoorbeeld (snel)wegen dicht bij elkaar liggen. Om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren moet de neerslag van stikstof uit vooral landbouw, verkeer en industrie minder worden.

Tegen die achtergrond is het steeds moeilijker vergunningen te verlenen voor nieuwe economische activiteiten die tot extra uitstoot van stikstof (kunnen) leiden in en rond de natuurgebieden. Projecten kunnen alleen doorgang vinden indien aangetoond kan worden dat er geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats³⁸ optreden en de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied niet in gevaar komen.

In het Natura 2000-gebied Kempenland-West is het habitattype zwakgebufferde vennen (H3130) het meest gevoelig voor stikstof³⁹.

In 2007 is het toetsingskader ammoniak en Natura 2000 vastgesteld. Met behulp van dit toetsingskader konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of er zich nieuwe bedrijven konden vestigen. In maart 2008 oordeelde de Raad van State dat dit toetsingskader onvoldoende zekerheid biedt over het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van het voormalig ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Taskforce Trojan ingesteld. Deze Taskforce heeft vervolgens een handreiking opgeleverd waarmee het bevoegd gezag maatwerk kan leveren bij de beoordeling van (nieuwe) activiteiten. Deze maatwerkoplossing bleek echter niet altijd werkbaar in de praktijk. Vervolgens is de commissie Huys gevraagd om een advies. Samengevat luidde dit advies dat er ruimte is voor economische ontwikkeling in Natura 2000 gebieden mits wordt zeker gesteld dat ecologische en economische doelen gelijktijdig en in samenhang worden beschouwd. Om dat uitgangspunt in de praktijk toepasbaar te maken is er gestart met de programmatische aanpak stikstof (PAS).

Duidelijk is dat het stikstofprobleem te groot is voor één partij. Essentie is dat de PAS in beeld brengt wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie) is aan de oplossing van het probleem. Onder oplossing verstaan we het geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de stikstofdepositie, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden, maar waarbij economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Dit wil niet zeggen dat iedere economische ontwikkeling mogelijk blijft. Het incalculeren van ruimte voor economische ontwikkelingen (ontwikkelingsruimte) maakt onderdeel uit van de aanpak.

Meer informatie over de stand van zaken rond de PAS is te vinden op de website: <http://pas.natura2000.nl/>

³⁸ Het betreft zowel stikstofgevoelige habitattypen als stikstofgevoelige leefgebieden van Natura 2000-soorten.

³⁹ H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport

Kaderrichtlijn Water

Kempenland-West maakt deel uit van het stroomgebiedbeheerplan voor de Maas⁴⁰ dat in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld is. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenst Grond en Oppervlakte Water Regimes (GGOR's)⁴¹.

Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen.

Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

Waterwinning

Zie Nota van Antwoord paragraaf 4.5.2.

Grensoverschrijdende gebieden

De aanwijzingsbesluiten (en ook de beheerplannen) worden opgesteld vanuit de nationale Natuurbeschermingswet. Er bestaan daarom geen grensoverschrijdende Natura 2000-gebieden. Wel zijn er Natura 2000-gebieden die aansluiten op Natura 2000-gebieden op Belgisch of Duits grondgebied, waaronder het gebied Kempenland-West. De Natuurbeschermingswet gaat echter niet over de grens heen. Er zal daarom een Nederlands beheerplan worden opgesteld dat enkel van toepassing is op het beschermde gebied op Nederlandse grond. Hierbij is samenwerking met het betreffende buurland een nadrukkelijk punt van aandacht. Zie ook Nota van Antwoord paragrafen 1.1.5 en 1.3.3.

Aangezien de Natuurbeschermingswet 1998 beperkt is tot Nederlands grondgebied, kan Nederland geen vergunningplicht worden opgelegd voor activiteiten die in een andere lidstaat plaatsvinden. Die andere lidstaat zal, volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, zijn eigen nationale wetgeving moeten hanteren om te beoordelen of zo'n activiteit mogelijke gevolgen heeft voor een Nederlands Natura 2000-gebied. Andersom moet Nederland in het kader van een vergunningverlening een habitattoets uitvoeren, om te bepalen of activiteiten binnen onze landsgrenzen mogelijke effecten hebben op Natura 2000-gebieden in Duitsland of België. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 4.3.3.

5.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Een inspreker vindt het opmerkelijk dat de Grootte Beerze wordt aangemerkt als zuurtegevoelig. De inspreker is van mening dat de landbouw de laatste decennia reeds bezig is met verantwoorde exploitatie, zodat het niet vanzelfsprekend is dat er een link bestaat tussen diens agrarisch bedrijf en bijvoorbeeld de instandhouding van de drijvende waterweegbree (H1831). Een andere inspreker geeft aan dat de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geoordeeld heeft dat het omleidingskanaal niet als verzuringsgevoelig hoeft te worden aangemerkt, vanwege het voorkomen van de te beschermen natuurwaarden. De inspreker is daarom van mening dat de omliggende veehouderijen niet in hun uitbreidingsmogelijkheden kunnen worden beperkt. Een volgende inspreker beweert dat op minder dan 1.500 meter van de Grootte en Kleine Beerze een Landbouwontwikkelingsgebied is gelegen. De inspreker verwacht dat de verplaatsing van de agrarische bedrijven naar dit Landbouwontwikkelingsgebied in gevaar komt, wanneer Kempenland-West tot Natura 2000-gebied wordt aangewezen.

⁴⁰ <http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/>

⁴¹ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

De zienswijzen hebben niet geleid tot wijziging van dit besluit. In de bovenstaande paragraaf (paragraaf 5.1) is in algemene zin de relatie met stikstof beschreven. Verdere uitwerking daarvan vindt plaats in het beheerplan. Overigens is het omleidingskanaal uit de begrenzing gehaald, omdat er geen waarden aanwezig zijn.

6 REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van soorten als de kleine modderkruiper (H1149) en de drijvende waterweegbree (H1831). Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

De Nota van Antwoord gaat in paragraaf 1.4 in op de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. De onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet.

Een verbijzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld ("koppelingsafpraak"). De provincies zijn voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de betrokken partijen in de gebieden concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Deze afspraak beoogde draagvlak te creëren voor de beheerplannen en de implementatie daarvan en meer inzicht te geven in de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing. De besluitvorming over de definitieve aanwijzingsbesluiten van deze gebieden is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. Voor dit Natura 2000-gebied zijn daarover afspraken gemaakt met de minister van LNV. In het kader van de "koppelingsafpraak" hebben de provincies tot 1 september 2009 de mogelijkheid gehad om gebiedsspecifieke wijzigingsvoorstellen in te dienen die voortkwamen uit de opgestelde concept-beheerplannen. De wijzigingsvoorstellen zijn in samenhang met de zienswijzen en op eenzelfde manier zorgvuldig in overweging genomen. Bij brief van 26 januari 2010 zijn de provincies op de hoogte gebracht van hoe de minister voornemens is met de voorstellen van de provincies in het definitieve besluit om te gaan. Binnen het reguliere proces van de aanwijzing zijn alle overige zienswijzen behandeld.

Voor de gebieden waarvoor op 1 september 2009 nog geen concept-beheerplan was opgesteld, geldt dat evident nieuwe inzichten uit het beheerplanproces eveneens in het reguliere aanwijzingstraject zijn meegenomen, ook hier met inachtneming van de ingediende zienswijzen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Het aanwijzingsbesluit legt - naast de begrenzing - de instandhoudingsdoelstellingen vast waarvoor het gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen geven op hoofdlijnen duidelijkheid over het ambitieniveau (zie ook paragraaf 4.1 van deze bijlage), in termen van "behoud" en "uitbreiding"/"verbetering" van de omvang en kwaliteit van betreffende aangewezen habitatype of leefgebied van een (vogel)soort. De uitwerking in omvang, ruimte en tijd van de instandhoudingsdoelstelling(en) uit het aanwijzingsbesluit, is een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor het realiseren van deze instandhoudingsdoelstellingen bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit ook in het beheerplan geregeld te worden. Dat kan betekenen dat er ook maatregelen buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste ecologische randvoorwaarden ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) overeenkomstig het beheerplan kan worden uitgeoefend. Kan het bestaand gebruik niet overeenkomstig het beheerplan uitgeoefend worden en zorgt het bestaand gebruik ervoor dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert of dat er door het bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, dan moet het bevoegd gezag passende maatregelen treffen. Het bevoegd gezag kan dan de aanschrijvingsbevoegdheid gebruiken.

De opstellers van het beheerplan zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik om willen gaan en hoe zij dit in het beheerplan zullen opnemen. Mogelijk kan niet voor al het bestaand gebruik ten tijde van het vaststellen van het beheerplan worden bepaald wat het effect is op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gevallen zal dan een eventuele aanschrijving plaats moeten vinden indien blijkt dat er toch (significante) negatieve effecten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over wildbeheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Voor dit gebied is dat Provincie Noord-Brabant. Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden of vertegenwoordigers te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen de voortouwnemer of hun vertegenwoordigers te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

7 REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrictlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de realisering van de doelen in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren in zienswijzen is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve indien sprake is van algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De

bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de Staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur-, Milieu- en
Faunabeheer

NMF-90-7317

27 juni 1990

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende dat het gebied bekend onder de naam "Groot en Klein Meer" in de gemeente Vessem c.a., voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis, en mitsdien een natuurmonument is, in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat de vegetatie van het natuurmonument duidelijke kenmerken vertoont van niet verzuurde heidevennen;

dat in het natuurmonument een grote verscheidenheid aan planten en dieren aanwezig is;

dat in het natuurmonument vrij zeldzame plantengemeenschappen met daarbij behorende, eveneens vrij zeldzame planten voorkomen;

dat het natuurmonument fungeert als broed- en fourageergebied voor een groot aantal vogelsoorten waaronder minder algemene tot zeldzame soorten;

dat het natuurmonument door zijn ligging te midden van een groot bosgebied en zijn karakter uit een oogpunt van natuurschoon van grote betekenis is;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen de hierboven genoemde waarden moeten worden verstaan, maar ook de geomorfologische opbouw, de geologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 30 juni 1989, nr. NMF-89-3313, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van "Groot en Klein Meer";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

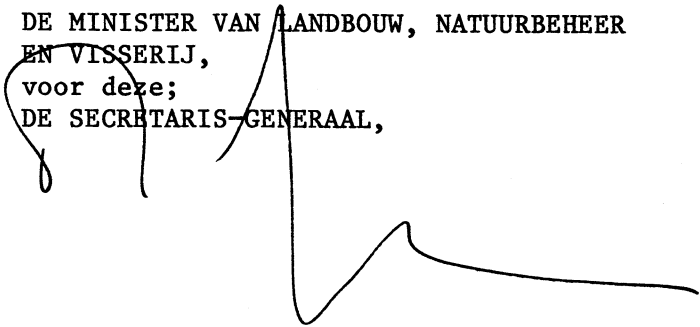
B E S L U I T :

- I Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Groot en Klein Meer", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Vessem, sectie E, nummers 4, 1173 (ged.), 1999, 2000 en 1168 (ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 137.
- II Bij deze aanwijzing gaat een toelichting, die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

's-Gravenhage,

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze;
DE SECRETARIS-GENERAAL,

1. Inleiding

Het gebied "Groot en Klein Meer", ook wel "Vessemse vennen" genoemd, ligt even ten noordoosten van Vessem langs de weg van Vessem naar Wintelre, in de gemeente Vessem c.a.

De oppervlakte van het natuurmonument is ca 35 ha.

Het Groot en Klein Meer zijn voormalige heidevennen. De directe omgeving is in de periode 1920-1930 bebost.

Terwijl de meeste vennen in Nederland onder een dominerende invloed van verzuring staan, waardoor karakteristieke vegetaties en levensgemeenschappen verdwijnen, zijn het Groot en Klein Meer niet verzuurd. Deze in ecologisch opzicht bijzondere situatie wordt vrijwel uitsluitend veroorzaakt door de lozing van kalkrijk spoelwater vanuit de installatie van de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant.

Met de onderhavige beschikking wordt het gebied "Groot en Klein Meer" aangewezen als beschermd natuurmonument ingevolge de Natuurbeschermingswet.

Het gebied is geheel in eigendom en beheer bij de gemeente Vessem c.a.

Er bestaat een zakelijk recht-overeenkomst met de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant ten aanzien van de afvoer van spoelwater.

Met deze aanwijzing wordt beoogd het behoud en herstel van de natuurwetenschappelijke waarde van het gebied te bevorderen.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis en natuurschoon

2.1. Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

Het gebied ligt in de zogenaamde Centrale Slenk, een door zuidoost noordwest lopende breuken gevormde strook waar in de loop van vele miljoenen jaren een sterke daling van de aardkorst heeft plaatsgevonden. De ontstane hoogteverschillen werden teniet gedaan door opvullingen van zand en fijn grind (rivierafzettingen). Sedert 500.000 jaar is fijnkorrelig materiaal in de Centrale Slenk afgezet. Dit geschiedde voornamelijk door beken en wind in koude tijden. Een belangrijk deel van deze afzettingen bestaat uit leem. Dit leem komt als moeilijk doordringbare laag vaak dicht aan de oppervlakte voor. Hierdoor konden gemakkelijk vennen ontstaan.

In beide vennen wordt ondiep een weinig doorlatende, zeer sterk lemige of zeer fijnzandige laag aangetroffen. Juist door de aanwezigheid van deze laag stagneert water in deze depressie in het landschap (ven).

In het Groot Meer varieert de waterdiepte in het open water globaal tussen 0,70 en 1,00 meter. Het Klein Meer is gemiddeld minder diep (circa 0,60 - 0,80 m). Nagenoeg overal is de op de bodem aanwezige modderlaag gering (0,05 - 0,10 m).

Van de op dit moment aanwezige, aan kalkrijk water gebonden soorten werden Oeverkruid en Kranswiersoorten pas voor het eerst in 1976 waargenomen (rond 1979-1980 is Oeverkruid zeer massaal opgekomen). Uit literatuurgegevens blijkt dat rond 1955 het centrum van het Groot Meer geen enkele plantengroei had. Grote delen van de noordoost oever hadden slechts een begroeiing van Gewoon struisgras. Voor het overige deel van het ven werd de oevervegetatie bepaald door Pijpestrootje en Gewone waterbies. Ook Pitrus kwam voor (deze soort wordt reeds in 1939 vermeld). Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat het Groot Meer in de vijftiger jaren al een verzuurd karakter had. Dat het ven oorspronkelijk weinig verzuurd is geweest zou mogen worden opgemaakt uit het feit dat er in 1920 Oeverkruid voorkwam.

Er is een tweetal oorzaken aan te geven waardoor zich opnieuw aan kalkrijk water gebonden soorten hebben gevestigd.

1. In 1952 werd gestart met het lozen van filterspoelwater in het Klein Meer door de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant. Dit filterspoelwater is kalkhoudend, omdat het enigszins zure spoelwater bij de behandeling door marmerfilters wordt geleid. Het spoelwater voor regeneratie van deze filters laat men eerst bezinken in spoelwatervijvers, gesitueerd bij het Klein Meer. Via een overstort komt het water in het Klein Meer en vandaar via een sloot in het Groot Meer.
2. In het begin van de jaren zeventig zijn de noordoost oever en deels de zuid-oever van het Groot Meer geschaafd. Hierbij werd een bovenste zandlaag verwijderd, zodat een zandstrand voor de recreanten ontstond. Het overgebleven zand werd op de zuid-oever van het ven gestort waardoor hier een schiereiland is ontstaan.

Slechts de combinatie van beide oorzaken heeft geleid tot herstel van de venvegetaties.

2.2. Flora en vegetatie

Met name het Groot Meer wordt op dit moment gekenmerkt door goed ontwikkelde vegetaties behorende tot het Oeverkruidverbond en het verbond van Ongelijkbladig fonteinkruid met soorten als Oeverkruid, Naaldwaterbies, Gesteeld glaskroos, Pilvaren, Ongelijkbladig fonteinkruid en Vlottende bies.

Naast deze vegetaties komen voedselrijkere oevervegetaties voor met soorten als Riet, Pitrus en Lisdodde.

De soortenrijkdom van het fytoplankton is hoog.

2.3. Fauna

Met betrekking tot de macro-fauna kan opgemerkt worden dat in het Groot Meer vissoorten zijn waargenomen (o.a. Brasem, Karper, Baars, Blankvoorn en Ruisvoorn). Ook is hier sprake van goed ontwikkelde amfibieënpopulaties (onder andere Heikikker en Kleine watersalamander).

Voor de avifauna zijn het Groot en Klein Meer van groot belang.

In de periode 1975-1981 werden in totaal 131 soorten waargenomen.

Hieronder zijn 13-15 soorten die in de venvegetatie broeden en die ook wat voedsel betreft van de vennen afhankelijk zijn, waaronder: Dodaars, Fuut, Roerdomp, Kuifeend en Grote karekiet.

In de directe omgeving van de vennen (het bosgebied) broedt een groot aantal soorten, onder andere Zwarte specht, Fluitspecht, Wielewaal en Goudvink.

Diverse roofvogelsoorten gebruiken de vennen en naaste omgeving als jachtgebied, onder andere de Boomvalk.

In het winterhalfjaar zijn de vennen belangrijk voor watervogels. Opmerkelijke wintergasten of doortrekkers zijn onder meer Smient, Krakeend, Brilduiker en Bokje.

2.4. Natuurschoon

De vennen zijn door hun ligging te midden van een groot bosgebied, alsmede door hun karakter van belang uit een oogpunt van natuurschoon. Met name de overgangen van gesloten bos naar open water worden door de recreant gewaardeerd, wat blijkt uit het aantal bezoekers.

3. Begrenzing

De begrenzing van het natuurmonument is bepaald op grond van de aanwezigheid van natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon. Hierbij is tevens gestreefd naar in het terrein herkenbare grenzen. De noordwestelijke begrenzing wordt gevormd door de verharding van het fietspad dat langs de weg van Vessem naar Wintelre loopt. De noordoost-, zuid- en zuidwestgrenzen worden gevormd door de rondom beide vennen gelegen zandwegen. Deze vallen binnen de begrenzing van het natuurmonument. Voor de nadere kadastrale begrenzing wordt verwezen naar de beschikking en de bijbehorende kaart BN 137.

4. Bescherming krachtens andere instrumenten

Het gebied van het Groot en Klein Meer ligt te midden van een groot aaneengesloten bosgebied dat in het in februari 1987 vastgestelde streekplan voor "Midden- en Oost-Brabant" is aangeduid als "bosgebied met natuurwaarde".

In het vigerende bestemmingsplan buitengebied, goedgekeurd in september 1981, is het gebied bestemd tot "natuurgebied".

De bescherming van een bestemmingsplan beperkt zich tot ruimtelijk relevante handelingen, terwijl ook handelingen die in ruimtelijk opzicht niet relevant zijn van belang kunnen zijn voor de waarden van het natuurmonument.

Bovendien biedt een bestemmingsplan geen mogelijkheden om een actief beheer te regelen. Met name dit laatste wordt voor het onderhavige gebied, zoals ook elders uit deze toelichting blijkt, van grote betekenis geacht.

5. Gebruik en rechtsgevolgen

5.1 Gebruik en beheer

Het natuurmonument is volledig in eigendom en beheer bij de gemeente Vessem c.a.

5.1.1. Bos

Binnen het gebied ligt ongeveer 10 ha opgaand bos, voor het overgrote deel bestaand uit opgaande naaldbomen. Dit bos valt onder de bosbijdrageregeling. Het door Staatsbosbeheer opgestelde beheersplan is verlopen. In overleg met de gemeente wordt door het Staatsbosbeheer jaarlijks een werkplan opgesteld voor het gemeentelijk bosbezit. De percelen worden periodiek gedund. Zaaddragende exemplaren van de Amerikaanse vogelkers worden verwijderd, terwijl de ondergroei van loofboomsoorten zoveel mogelijk wordt gespaard.

5.1.2. Water

De oppervlakte van de vennen inclusief de begroeide venoevers bedraagt ongeveer 25 ha.

In 1979 respectievelijk 1982 zijn beide pompstations van de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant op het gebruik van marmerfilters overgeschakeld.

Ruwweg kan gesteld worden dat door toepassing van marmerfilters de lozing van kalk via het effluent is verdubbeld en dat de alkaliniteit in het Groot Meer vermoedelijk verdubbeld is in de periode vanaf 1980 (in 1980-1984 gemiddeld 0,99 - 1,46 meg/l) ten opzichte van de periode daarvoor met uitsluitend gebruik van kalkdosering (in 1977 gemiddeld 0,63 meg/l). Omdat het vermoeden bestaat dat het ingelaten water voor de aanwezige plantesoorten een te hoog kalkgehalte bezit zullen op korte termijn beheersmaatregelen dienen te worden genomen.

Voorts speelt ook het, vooral in de Kempen, vrij hoge eutrofiërend effect van de depositie een rol.

Het geleidelijk dichtgroeien van delen van het Groot Meer met onder andere Riet, Pitrus en Lisdodde, dat na 1974 is begonnen, wijst in een dergelijke richting.

Om het dichtgroeien van het ven te voorkomen is de gemeente Vessem c.a. in 1982 begonnen de rietvegetatie te maaien en af te voeren.

5.1.3. Recreatie

Het Groot Meer trekt met name in de zomermaanden veel dagrecreanten. Hiervoor zijn in het verleden, met name aan de oostzijde van het ven, enige voorzieningen getroffen in de vorm van enkele zitbanken en afvalbakken.

De zandwegen rondom beide vennen zijn opengesteld voor gemotoriseerd verkeer. In de volgende paragrafen zal worden aangegeven op welke wijze de rechtsgevolgen van de aanwijzing kunnen bijdragen aan de instandhouding en het herstel van de waarden van het natuurmonument.

5.1.4. Jacht

Het "Groot en Klein Meer" is onderdeel van een groter jachtveld, waarin de jacht door de gemeente Vessem is verpacht aan een jagersvereniging.

5.2. Rechtsgevolgen

5.2.1. Rechtsgevolgen ex artikel 12

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is het verboden zonder vergunning handelingen te verrichten, of te gedogen, die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke betekenis van een beschermd natuurmonument.

Hoewel het moeilijk is om van te voren exact aan te geven welke handelingen al dan niet schadelijk zullen zijn en derhalve vergunningplichtig, wordt om de gedachten enigszins te bepalen hierna een aantal handelingen opgesomd waarvoor een vergunning aangevraagd moet worden. Deze lijst is niet volledig.

- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, produkten of materialen, daaronder begrepen het dumpen van mest en ook tuinafval;
- het beoefenen van motorsport en het houden van wedstrijden, races en crosses met motorvoertuigen en bromfietsen;
- neerzetten of opbouwen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans en tenten;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanleggen of verharden van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van oppervlakteverharding;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen, zoals kampeerterreinen, lig- en speelweiden en picknickplaatsen;
- ontgronden, bodemverlagen en ontginnen;
- het uitoefenen van de jacht anders dan op basis van lopende jachthuurcontracten;
- het uitzetten van vis;
- het gebruik door ruiters buiten de aanwezige onverharde wegen.

In het onderhavige natuurmonument is geen vergunning vereist voor een aantal handelingen (waaronder het gebruik van de Waterleidingmaatschappij Oost-Brabant) die nu reeds worden verricht. Zo zal ook in de toekomst de te lozen hoeveelheid spoelwater sterk afhangen van het watergebruik door de afnemers en is de kans zeer reëel dat op kortere of langere termijn uit diepere pakketten wordt gewonnen (minder wegzijging, vermoedelijk andere samenstelling spoelwater). Zowel de jaarlijkse fluctuaties als de toekomstige samenstelling van het dieper te winnen water zijn van invloed op de aan kalkrijke milieutypen gebonden levensgemeenschappen. Omdat het in de praktijk voor betrokkenen vaak moeilijk is te beoordelen of in een bepaald geval een vergunning vereist is, wordt met inachtneming van het voorafgaande aangeraden de hulp van de consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer in te roepen.

5.2.2. Rechtsgevolgen ex artikel 14 (beheersplan)

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen, dat het behoud of het herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke waarden ten doel heeft. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist. Daarnaast brengt het beheersplan met zich dat de eigenaar en gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument. Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

5.2.3. Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen.

Dit artikel is met name gericht op bezoekers van het natuurmonument. Met behulp van artikel 16 kan tegen het eventueel verrichten van in dat artikel genoemde schadelijke handelingen door bezoekers worden opgetreden.

6. Gewenst beheer

Het ligt in de bedoeling voor het onderhavige natuurmonument binnen afzienbare tijd een beheersplan op te stellen teneinde het hierna omschreven gewenste beheer te realiseren. Het is gewenst dat de bestaande bossen binnen het natuurmonument zich ontwikkelen tot een meer 'gevarieerd bostype. Dit kan bereikt worden door stimulering van de natuurlijke ondergroei middels periodieke dunningen, kleinschalige verjonging met loofboomsoorten en het verwijderen van Amerikaanse vogelkers en Fijnspar ondergroei. De nadere invulling en detaillering kan plaatsvinden binnen het op te stellen beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet. Met name de vegetatiekundige waarde van de vennen wordt voor een groot deel bepaald door de aanvoer van kalkrijk (spoel)water en de aanwezigheid van weinig doorlatende lagen. Een sterke vermindering van de hoeveelheid alsmede kwaliteitsverandering wordt vanuit floristisch oogpunt minder wenselijk geacht. Nader inzicht in deze kwaliteits- en kwantiteitsaspecten ware door middel van onderzoek te verkrijgen mede in relatie tot het eutrofiërend effect van de depositie en de toename van de sliblaag.

Om geleidelijke dichtgroei langs de randen van de vennen tegen te gaan is het gewenst een deel van de opgaande begroeiing te verwijderen. In verband met buffering ten opzichte van de weg Vessem-Wintelre is het wenselijk de beplantingsstrook langs de noordrand van het Groot Meer te handhaven c.q. uit te breiden. Het is gewenst om zowel in het Groot als in het Klein Meer delen van de vegetaties van Riet, Pitrus en Lisdodde jaarlijks te maaien en het maaisel af te voeren. Op deze wijze worden voedingsstoffen verwijderd.

Met betrekking tot het dagrecreatieve gebruik is een nadere zonering wenselijk. Een intensivering van het gebruik is in het licht van de aanwezige kwetsbare waarden ongewenst. Het wordt tevens wenselijk geacht het gemotoriseerd verkeer te weren. In bovengenoemd beheersplan zullen ook openstelling en toegankelijkheid aan de orde komen.

Na afloop van het thans lopende jachthuurcontract zal de jacht kunnen worden gecontinueerd wanneer in een wildbeheerplan waarborgen worden gegeven dat zodanig wordt gejaagd dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet worden geschaad. Op grond van een dergelijk wildbeheersplan zal een vergunning ex artikel 12 worden verleend.

7. Inlichtingen

De consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is gaarne bereid alle gewenste inlichtingen te verschaffen.

Het kantoor van de consulent in de provincie Noord-Brabant is gevestigd te Tilburg, Prof. Cobbenhagelaan 225, tel.: 013-645511.

30 JAN. 1973

DE STAATSSECRETARIS VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

. In overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gezien zijn beschikking van 31 januari 1972, nr. NBOR/S-3297, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is van de in die beschikking kadastraal omschreven percelen, tezamen vormende de zogenoemde "Landschotsche Heide";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant ingezonden en van hun beschouwingen vergezeldde schrifturen, een te dezer zake rechtstreeks ingekomen schriftuur, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplannologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Overwegende, dat de hierna kadastraal omschreven percelen van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis van dit natuurmonument worden bepaald door zijn geomorfologische structuur en bodemkundige opbouw en door de omstandigheid, dat het een uitgestrekt en gaaf heidelandchap vormt;

dat in de door natuurlijke neerslag gevoede Landschotsche Heide bovendien voedselarme vennen en vochtige tot drassige gebieden voorkomen met voor heide en vennen kenmerkende plantengemeenschappen;

dat zodanige vochtige tot drassige heidegebieden voor het handhaven van de verscheidenheid in het natuurlijke milieu van groot belang zijn en bijgevolg mede van betekenis zijn voor de bestudering van dat milieu;

dat echter zulke gebieden in ons land steeds zeldzamer worden;

dat het natuurmonument voorts een belangrijk broedgebied vormt voor heide- en weidevogels en tevens een pleisterplaats is voor vele trekvogels;

dat het natuurschoon van het onderhavige natuurmonument in het bijzonder wordt bepaald door de openheid en het geaccidenteerde karakter van het gebied, alsmede door de aanwezigheid van vennen, en dat het natuurmonument uit hoofde van zijn natuurschoon mede van betekenis is uit een oogpunt van openluchtrecreatie;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder moeten worden begrepen de genoemde biologische waarden, het oligotrofe karakter van het gebied, de geomorfologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, de weidsheid van het landschap en de in het algemeen ten behoeve van de avifauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

B E S L U I T :

Aangewezen worden als beschermd natuurmonument de percelen, kadastraal bekend gemeente Oost-, West- en Middelbeers, sectie D, nrs. 1115, 1120, 1121, 1122, 1259, 1261, 1520, 2350, 2351, 2684 ged., 2694, 1529, 1530, 1866, 1867, 2695, 1826, 1862, 1863, 1864, 1865, 1857, 2686, 1531, 2685, 2352 ged., 2353 ged., 2356 ged., 2074 ged., alsmede een ongenummerd perceel, en sectie E, nrs. 1281, 1282, 1404, 1452, 560, 1007, 1276, 2285, 1451, 2286, 1279, 1277, 1405, 1375, 2287, 1373, 1374, 2297, 2298, en de percelen, kadastraal bekend gemeente Vessem, sectie A, nrs. 1155, 1312, 1156, 1157, 1154, 1153, 887, 1152, 924, 1151, 888, 886, alsmede twee ongenummerde percelen (ged.), een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart en tezamen vormende de zogenoemde "Landschotsche Heide".

De Staatssecretaris voornoemd,
overeenkomstig de door de Staatssecretaris
geparafeerde minuut,
de Secretaris-Generaal,

(Mr. J. van Viegen).

TOELICHTING

Het natuurmonument "Landschotsche Heide" is een heidegebied, gelegen ten zuiden van Middelbeers. Naast tamelijk hoog gelegen droge gronden omvat dit natuurmonument gronden met een vochtig tot drassig karakter en enkele heidevennen met open water. Het merendeel van het natuurmonument is een vochtig tot drassig voedselarm gebied, dat slechts door natuurlijke neerslag wordt gevoed.

Het aantal plantesoorten dat in gebieden met een dergelijk oligotroof milieu kan voorkomen is betrekkelijk klein; in de Landschotsche Heide echter is door de afwisseling in bodemopbouw en de daarmee samenhangende karakterverschillen in het milieu het aantal plantesoorten relatief groot. Op de hogere delen overheerst de struikheide; de wat lagere gedeelten zijn begroeid met onder meer dopheide, pijpestrootje, gentiaan, witte en bruine snavelbies, kruipwilg, veenbes en zonedauwsoorten. In en langs de vennen groeien gewone en veelstengelige waterbies, snavelzegge, moerasrus, veenpluis en verschillende soorten veenmos.

Het natuurschoon van de Landschotsche Heide wordt in hoge mate bepaald door de weidsheid van het gebied, de heidevennen en de golvende terrein-gesteldheid; de langs de randen van het natuurmonument voorkomende bossen accentueren de uitgestrektheid van de heidevlakte.

De begrenzing van het natuurmonument is zodanig gekozen, dat ook bossen of delen daarvan, die in vegetatiekundig opzicht deel uitmaken van de heidevlakte, daarin zijn opgenomen. Bij het grensbeloop ten noorden van het Wit Hollandven is rekening gehouden met het bestaande recreatieve gebruik van de grond.

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

4 juli 1983

No. NLB/GS/GA-1178

Directie Natuur- en
Landschapsbescherming

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied "Mispelindse en Neterselse heide met aangrenzende beekdalen", voorzover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument bestaat uit een complex van droge en natte heiden, vennen, opgaande naald- en loofbossen, hakhout en cultuurgronden die in biologisch, geomorfologisch en hydrologisch opzicht een samenhangend geheel vormen;

dat het natuurmonument als een representatief overblijfsel kan worden beschouwd van de in vroeger tijden in Noord-Brabant algemene maar tegenwoordig zeldzame combinatie van heidevelden met aangrenzende beekdalen;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid in micro-reliëf en bodem en daarmee samenhangend een grote variatie in grondwaterstanden en voedselrijkdom;

dat in samenhang met deze verscheidenheid in milieuomstandigheden zich een aantal gedifferentieerde levensgemeenschappen heeft ontwikkeld;

dat de binnen het natuurmonument fraai meanderende beken Reusel en Stroom van grote betekenis zijn in geomorfologisch en biologisch opzicht;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door gradiënten van voedselarme heidegebieden naar voedselrijke beekdalen;

dat in het natuurmonument minder algemene tot zeldzame plantengemeenschappen voorkomen, waarvan verscheidene in ons land zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument van belang is als broed-, rust- en fourageergebied voor een groot aantal individuen van verschillende vogelsoorten, waaronder in ons land weinig algemene tot zeldzame soorten;

dat het natuurmonument door zijn afwisseling en relatieve ongereptheid van betekenis is uit een oogpunt van natuurschoon;

blad 2 kenmerk NLB/GS/GA-1178

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hiervoor bedoelde geologische, geomorfologische, biologische en visueel-esthetische waarden maar ook de bodemkundige en hydrologische gesteldheid, de cultuurhistorische hoedanigheid en de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 5 juli 1982, nr. NLB/GS/GA-51933, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Misperleindse en Neterselse heide met aangrenzende beekdalen";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

B E S L U I T :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied "Misperleindse en Neterselse heide met aangrenzende beekdalen", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Hooge en Lage Mierde, sectie A, nrs. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 203, 205, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 228, 290, 291, 292, 370, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 421, 427, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 438, 439, 440, 441, 549, 550, 608, 609, 610, 623, 637 ged., 640, 642, 682, 718, 720, 721, 722, 725 ged., 727, 751; sectie C, nrs. 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 94, 96, 97, 98, 99, 101, 182, 183, 268, 269, 270, 271, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 1178, 1179, 1240, 1241, 1270, 1271, 1272, 1273, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1554, 1555, 1556, 1564, 1565, 1674, 1675, 1676, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1695, 1696, 2056, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2646, 2719, 2730, 3082 ged., 3104; sectie H, nrs. 84 ged., 92 ged., 94 ged.; sectie K, nrs. 30, 31, 32, 33, 34, 35 ged., 36 ged., 57 ged., 668 ged.;
- Bladel, sectie A, nrs. 11, 25, 29, 30, 31, 32, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 78, 80, 82, 96, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 1265, 1266, 1401, 1402, 1468, 1469, 1470, 1472, 1473, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1540, 1541, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, 1675, 1950, 1951, 1952, 1955, 2054, 2055, 2056, 2155, 2156, 2389, 2561, 2562, 2904,

2907, 2908, 2909, 2910, 3052, 3053, 3071, 3072, 3073, 3074, 3075, 3076, 3077, 3078, 3079, 3080, 3081, 3082, 3083, 3084, 3099, 3101, 3102, 3103, 3104, 3105, 3110, 3111, 3114, 3115, 3116, 3117, alsmede één ongenummerd perceel; sectie L, nrs. 35, 68, 73, 81, 82, 89, 90, 91 ged., 92, 93, 94, 95, 96, 97, 99, 100, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 324, 325, 326, 393, 394, 395, 396, 397, 398;

Hilvarenbeek, sectie F, nrs. 480, 481, 496, 498, 499, 733, 736, 886 ged., 1022 ged., 1025 ged., 1035 ged., 1039, 1084 ged., 1085, 1105, 1122, 1123, 1124 ged., 1126 ged., 1127 ged., 1132 ged., 1134, 1135, 1136, 1185 ged., 1195 ged., alsmede vier ongenummerde percelen;

Diessen, sectie B, nrs. 620, 1165 ged., 2122, 2821, 2824; sectie C, nrs. 1529, 1711, 1712, 2698 ged., 2700 ged., 3738, 3740 ged., 4112, 4113, 4115, 4116, 4117 ged., 4118, 4119, 4120, 4134, 4135, 4136, 4137, 4138, 4139 ged., 4140, 4156 ged., 4157 ged., 4158, 4159, alsmede één ongenummerd perceel;

Oost-, West- en Middelbeers, sectie E, nrs. 1090, 1345, 1347, 1348, 1349, 1350, 1403, 1612, 1613, 2111, 2319, 2320, 2321; sectie H, nrs. 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 234, 296, 299, 303, 304, 305, 339, 340, 341, 342, 343, 344;

Hoogeloon, sectie K, nrs. 217, 218, 221, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 247, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN98 en de daartoe behorende detailkaarten.

II. Bij deze beschikking gaat een toelichting, die in samenhang met de beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

De Minister van Landbouw en Visserij,

w.g. G.J.M. Braks.

TOELICHTING

1. Inleiding

Het natuurmonument "Misperleindse en Neterselse heide met aangrenzende beekdalen" (ca. 900 ha) is gelegen in de gemeenten Hilvarenbeek, Hooge en Lage Mierde, Diessen, Oost-, West- en Middelbeers, Bladel en Hoogeloon en wordt gekenmerkt door het voorkomen van uitgestrekte heidevelden, gelegen tussen de beekdalen van de Reusel, de Stroom en de Grootte Beerze. Het natuurmonument vormt één geheel met de bos- en heideterreinen van het landgoed de "Utrecht" tenwesten van de provinciale weg Hilvarenbeek-Reusel. De beekdalen met hun natuurlijke loofbosvegetatie alsmede de nog bestaande heidevelden vormen een restant van de vroeger over grote oppervlakte voorkomende Kempische heidevelden die werden afgewisseld door de beekbegeleidende bossen. Het natuurmonument is derhalve ook een cultuurhistorisch waardevol geheel.

De kern van het gebied bestaat uit de Misperleindse heide en de Neterselse heide, waarin gelegen het "Flaasven", "Klein Flaasven", "Goorven" en de "Hazenkolk". Samen met de aangrenzende bossen vertegenwoordigen zij een bijzonder grote natuurwetenschappelijke en landschappelijke waarde.

De westflank wordt gevormd door een gedeelte van het landgoed Wellenseind waarin de beken "de Reusel" en "de Stroom" tezamen vloeien. In dit gebied is de structuur van de beemdgraslanden goed bewaard gebleven. Vanuit Wellenseind meandert de Reusel verder in noord-oostelijke richting door het gedeelte van het landgoed "de Utrecht" plaatselijk bekend onder de naam "de Hertgang".

Haar oevers zijn karakteristiek voor een typische laaglandbeek; in de binnenbochten wordt slib afgezet en in de buitenbochten vindt uitschuring plaats, zodat de beek in de loop der eeuwen een aantal keren haar bedding heeft verlegd. Op veel plaatsen komen in de door de beek afgesneden meanders waardevolle verlandingsvegetaties voor. Daar waar de Reusel de gemeente Diessen binnenstroomt staan monumentale eikenopstanden op de beekbezinkingsgronden.

De oostflank van het natuurmonument wordt gevormd door het beekdal van de Grootte Beerze. Dit deel van het natuurmonument ligt op een gradiënt van droge voedselarme heidegronden naar het vochtige, tamelijk voedselrijke beekdal. Uit een oogpunt van natuurschoon is dit gebied zeer fraai door de afwisseling van opgaand loofbos, graslandpercelen, singels, hakhout, broekbos en heide. Vooral nabij de beek, die in ruilverkavelingsverband is verbeterd, komen nog oude afgesneden meanders voor.

In het natuurmonument komen tussen de diverse terreintypen vele gradiënten voor, waardoor de variatie in landschapsstructuren groot is. Dit heeft geleid tot een grote verscheidenheid in milieuomstandigheden en daarmee gepaard een grote soortenrijkdom in zowel floristisch als faunistisch opzicht. Met name de voedselarme heide- en vennenmilieus en de beken met bijbehorende beekdalen zijn in dit verband van bijzondere waarde.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

2.1. Geologie, geomorfologie en bodem

De meeste afzettingen dateren uit het Midden-Pleistoceen en bestaan uit grove grindhoudende terraszanden van Rijn en Maas. In het Weichselien hebben zich hierop door de wind aangevoerde dekzanden afgezet, welke naar het noorden afhellen.

Door rooibouw en overbeweiding verdween plaatselijk de vegetatie, waardoor het dekzand ging stuiven. Zo ontstonden er zandduinen. Hier en daar zijn deze stuifkoppen nog waarneembaar (Wellenseind, Wulpenoord, Neterselse heide, Spreuwelsche heide).

De vennen verschillen in bodemkundig opzicht van de omliggende gronden, daar zich in de meeste vennen moerasveenvorming heeft voorgedaan.

Het beekdal van de Reusel is in geomorfologisch opzicht bijzonder gaaf, temeer daar de beek binnen het natuurmonument nog geheel haar natuurlijke loop heeft en zorg draagt voor actuele sedimentatie- en erosieprocessen. Ook de moerassige laagtes en de lage landduinen op en rond de Mispel-eindse en Neterselse heide moeten in geomorfologisch opzicht als waardevol worden aangemerkt.

Wat betreft de bodemkundige situatie kan worden opgemerkt dat in het beekdal van de Reusel beek- en gooreerdgronden voorkomen, alsmede lage en hoge enkeerdgronden. Op diverse plaatsen komen leemlagen voor nabij het maaiveld. Op de uitgestrekte vochtige heidevelden treft men veldpodsolgronden aan, terwijl haarpodsolen voorkomen in de veelal beboste stuifduinruggen.

In het beekdal en op de vochtige heidevelden komt het grondwater nooit dieper dan ongeveer 1 m onder het maaiveld; op de hoogst gelegen gronden komt het grondwater nooit boven de 80 cm onder het maaiveld.

In het beekdal van de Grootte Beerze valt de overgang van de hogere gronden naar het eigenlijke beekdal duidelijk te onderscheiden.

Binnen het gebied komen de volgende bodemtypen voor: hoge en lage enkeerdgronden, veldpodsolen, goor- en beekkeerdgronden. De beekkeerdgronden, ontstaan in de langgerekte laagte waarin het water van de hogere gronden zich verzamelde, zijn deels veraard, sterk humeus en bezitten een hoog leemgehalte.

2.2. Vegetatie en flora

a) Heideterreinen

De Mispel-eindse en Neterselse heide vormen een heidegebied met een grote variatie in reliëf en daardoor in grondwaterstand. Grofweg kan men een drietal typen onderscheiden, te weten droge heide, vochtige heide en natte heide. Met name in de vochtige en natte heide komen zeer waardevolle en voor Noord-Brabant zeldzaam geworden vegetaties voor, welke grotendeels gerekend kunnen worden tot het Dopheideverbond. Hieronder worden vele zeldzame plantesoorten aangetroffen, zoals Moeraswolfsklauw, Klokjesgentiaan, Kleine en Ronde zonnedauw, Witte en Bruine snavelbies, Beenbreek, Moeras-hertshooi, Veenbies, Blauwe zegge, Veelstengelige Snavelbies en Stekelbrem.

In de droge heiden komen vegetaties voor die behoren tot het Struikheide-Kruipbremverbond.

Op de Mispel-eindse en Neterselse heide komen tevens gedeelten voor die dicht begroeid zijn met opslag van Berk en Grove den en gedeelten met fraaie Gagelstruwelen.

b) Vennen

In het gebied komt een aantal vennen voor, te weten: Goorven, Hazenkolk, Flaasven, Kleine Flaas, Wurven, Boschven en het Snippenven.

Het Goorven en het Flaasven in de Mispelendse heide behoren tot de matig voedselarme vennen (mesotroof).

De verrijking van het milieu komt vooral op naam van de vele kokmeeuwen die er broeden en die het water met hun mest eutrofiëren. Door deze verrijking is van de vroeger hier voorkomende vegetaties behorende tot het Oeverkruidverbond (Littorellion) met Waterlobelia weinig over gebleven en zijn er grote Riet- en Pitrusvelden ontstaan. De Hazenkolk is nog zeer voedselarm; hier komen soorten voor als Veelstengelige waterbies, Oeverkruid en Vlottende bies.

c) Beken en beekdalen met broekbos en beekdalgrasland

Het dal van de Reusel op de landgoederen Wellenseind en De Hertgang zijn natuurwetenschappelijk bijzonder waardevol door de vrijwel ongeschonden overgangen van hooggelegen voedselarme gronden met heide en naaldbossen naar de laaggelegen, relatief voedselrijke gronden met beekbegeleidende bossen en beekdalgraslanden.

De beekbegeleidende bossen bestaan voor een belangrijk deel uit hoogopgaand soortenrijk eiken- en beukenbos (Verbond van Zomer- en Wintereik) met soorten als Dalkruid, Gewoon bosviooltje, Veelbloemige salomonszegel, Grootbloemige muur, Maagdenpalm en Bosanemoon.

Voorts komen in het zuidelijke deel van het beekdal van de Reusel elzen en aangeplante populierenbosjes voor met name op de verlaten cultuurgraslanden direct langs de Reusel en de Stroom.

Het beekdal van de Grootte Beerze heeft een geheel ander karakter. De menselijke beïnvloeding is in dit beekdal veel groter geweest. De sterke afwisseling in gras- en bouwland, opgaand bos, hakhout, broekbos en heide is daarvan het gevolg.

De opgaande bossen bestaan uit populierenbos, soortenarm en soortenrijk eiken- en beukenbos (Verbond van Zomer- en Wintereik) en elzenbroekbos (Elzenverbond) met soorten als Melkeppe, Kale jonker, Bitterzoet, Gele lis en Dotter.

2.3. Fauna

In samenhang met de hiervoor geschetste verscheidenheid van abiotisch milieu en vegetatie heeft zich in het natuurmonument een eveneens gevarieerde fauna ontwikkeld, met name in ornithologisch opzicht.

De heideterreinen vormen het biotoop voor Wulp, Korhoen, Nachtzwaluw, Boomleeuwerik, Wintertaling en Tapuit.

De vennen. Het Goor en de Flaas in de Mispelendse heide zijn ornithologisch van grote betekenis als broedgebied van de Geoorde fuut, Do-daars, Kuifeend, Tafeleend, Slobeend, Zomertaling, soms de Pijlstaart en de Bruine kiekendief, voorts de Roerdomp en Blauwborst.

Op doortrek en in de winter zijn deze vennen pleisterplaatsen voor vele eendachtigen, ganzen en soms zwanen, terwijl in de nazomer bij lage waterstand de oevers veel steltlopers aantrekken zoals Tureluur, Kemphaan, Kievit, Wulp, Regenwulp, Grutto, Bonte strandloper, Oeverloper, Groenpootruiter en Zwarte ruit.

De bossen zijn van belang als broed-, pleister- en voedselgebied voor vele diersoorten.

De bossen van de beekdalen worden gekenmerkt door een rijke zangvogelstand met soorten als Wielewaal, Tuinfluiter, Nachtegaal, Gekraagde

roodstaart, Grauwe vliegenvanger en Fluiter.

Voorts komen de volgende soorten voor: Zwarte specht, Groene specht, Grote bonte specht, Kleine bonte specht, Boomkruiper, Boomklever, Hout-snip, Goudvink, IJsvogel, Nachtzwaluw, Havik, Buizerd, Boomvalk, Sperwer, Bosuil en Ransuil. Met name de dichtheden van Zwarte specht, Grauwe vliegenvanger, Boomkruiper en Vink zijn opvallend hoog.

Wat betreft de zoogdieren kan worden opgemerkt dat Hermelijn, Bunzing, Wezel, Haas, Ree en diverse muizensoorten zijn aangetroffen terwijl ook de Boomarter enkele malen is waargenomen.

3. Natuurschoon

Door zijn relatieve ongereptheid en zijn grote afwisseling in landschapstypen is het natuurmonument van grote betekenis uit een oogpunt van natuurschoon.

4. Begrenzing

De grens van het natuurmonument is zo gekozen, dat er in landschappelijk, geomorfologisch en ecologisch opzicht één samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet is gebracht. Hierbij is grotendeels uitgegaan van de aanwezige natuurwetenschappelijke waarden.

- De begrenzing van het beekdal van de Reusel aan de westzijde en de oostzijde (gedeeltelijk) is dusdanig gekozen dat de gehele gradiëntzone van hoog naar laag binnen het natuurmonument valt. Bij de exacte bepaling van deze grens heeft het beekdalkarakter (met name de aanwezigheid van beekbegeleidend loofbos) en het bestaande wegenpatroon een belangrijke rol gespeeld. De Provinciale weg (Kempenbaan) alsmede de aangrenzende bermen vallen buiten het natuurmonument.
- De zuidelijke begrenzing van het natuurmonument wordt voor het overgrote deel gevormd door de grens bos/heide-cultuurgrond. Alleen nabij de Beerse Dijk is vanwege de aanwezige relatie met de omgeving een perceel cultuurgrond binnen het natuurmonument opgenomen. De waterlopen en zandwegen voorzover gelegen op de grens van het natuurmonument vallen geheel binnen de aanwijzing. Alleen de Ruttestraat en de Witvensberg (voor wat betreft het verharde deel) zijn niet opgenomen.
- De Mispelendse en Neterselse heide worden aan de noordzijde begrensd door de bestaande zandwegen en/of fietspaden welke zelf eveneens binnen de aanwijzing vallen.
- De oostgrens wordt gevormd door de Groote Beerze en de Westelbeerse Dijk tot aan de kruizing van deze weg met de Biezengorzen. De Groote Beerze valt hierbij wel binnen de begrenzing van het natuurmonument, de verharde Westelbeerse Dijk en de bijbehorende berm niet. De Kapeldijk is inclusief de bijbehorende bermen in z'n geheel buiten de aanwijzing gehouden. De noordgrens van het beekdal van de Groote Beerze komt in hoofdzaak overeen met die van het in het voormalige ruilverkavelingsgebied Spoordonk gespaarde gebied. De zuidgrens van dit gedeelte van het natuurmonument komt overeen met de noordgrens van de cultuurgronden, behorende bij de boerderij die in het kader van de ruilverkaveling in de Beemden is geplaatst; deze zuidgrens loopt via de oostelijke oever van de Groote Beerze in zuidelijke en vervolgens in oostelijke richting langs het populierenbos en sluit rechtstreeks aan op de oostgrens langs de Westelbeerse dijk.
- De cultuurgronden in het dal van de Beerze, Wellenseind, de Hertgang nabij Dun en Heikant zijn vanwege de wezenlijke relaties met de omringende gronden als integrerend onderdeel binnen het natuurmonument opgenomen.

Van de percelen grasland langs de Lange Baan is alleen de eerste 50 meter vanuit de bosrand ten noordwesten van deze percelen in de aanwijzing begrepen vanwege de duidelijk hydrologische relatie van die delen van deze percelen met het beekdal.

Ook het gebied tussen de Flaas en de Stroom, een bosgebied voornamelijk bestaande uit Grove den, vormt een in ecologisch opzicht belangrijke overgangszone tussen het beekdal en het heidegebied.

Deze zone is zowel in hydrologisch, geomorfologisch als in faunistisch opzicht van grote betekenis. Opname van deze zone binnen het natuurmonument is om deze reden van wezenlijk belang.

- Binnen de begrenzing gelegen woningen, vakantiehuisjes en schuren, inclusief de bijbehorende erven, vallen buiten de aanwijzing.

5. Bescherming krachtens andere instrumenten

Bestemmingsplannen

In bestemmingsplannen van de gemeenten Hooge en Lage Mierde, Oost-, West- en Middelbeers, Bladel en Netersel, Hoogeloon, Diessen en Hilvarenbeek wordt het grootste deelgebied aangeduid als "natuurgebied" en "bosgebied". Daarnaast worden verschillende soorten bestemmingen "agrarische doeleinden" gehanteerd.

Vergelijking van de bestemmingsbepalingen van de diverse bestemmingsplannen met de lijst van handelingen waarvoor een vergunning ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet vereist kan zijn, leert dat verschillende handelingen die de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument kunnen aantasten, danwel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend kunnen zijn, niet aan een regeling, neergelegd in een bestemmingsplan, onderhevig zijn. Daarenboven heeft de gemeente Hilvarenbeek slechts een uitbreidingsplan in hoofdzaken dat alleen voorschriften omtrent bebouwing kent en dus niet omtrent ander gebruik van de grond en is aan vrijwel alle bepalingen in de voorschriften van het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Hooge en Lage Mierde bij Kb dd. 19 juli 1980, nr. 3, goedkeuring onthouden.

Bovendien blijven de regelingen in een bestemmingsplan beperkt tot ruimtelijk relevante aspecten.. Tenslotte biedt een bestemmingsplan geen mogelijkheden voor actief beheer van een natuurmonument.

Andere regelingen

Op delen van het natuurmonument zijn enkele andere regelingen van toepassing. Zo is een deel van de landbouwgronden door de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer opgenomen in de Nota Voorrangsinventarisatie Relatienotagebieden, categorie III. Een groot deel van de bossen valt onder de Beschikking Bosbijdrage, terwijl voor de natuurterreinen de Beschikking Natuurbijdrage van belang is. Deze laatste regeling is echter sinds 1 januari 1982 opgeschort.

Genoemde regelingen zijn van andere aard dan de Natuurbeschermingswet en hebben grotendeels andere uitgangspunten. Het betreft regelingen op privaatrechtelijke basis, die specifiek gericht zijn op het beheer van terreinen.

Samenvattend kan gesteld worden dat geen van de bovengenoemde instrumenten alleen of gezamenlijk afdoende bescherming biedt aan de waarden van het natuurmonument. Toepassing van de Natuurbeschermingswet op dit gebied is dan ook noodzakelijk.

6. Gebruik

Algemeen

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, vergunning worden aangevraagd.

Dit dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen, dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor eenieder van kracht zijn. Het is niet mogelijk op voorhand aan te geven wat wel en wat niet is toegestaan. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevariëerde opbouw van het natuurmonument, in de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al of niet vereist is.

Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen kan hierbij de hulp worden ingeroepen van de consulent Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer. Deze zal dan informatie kunnen geven over de vraag of het noodzakelijk is vergunning aan te vragen.

Teneinde wat betreft het voorgaande de gedachten te bepalen is onderstaand een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor een vergunning vereist kan zijn. De handelingen waarvoor dit in het gehele natuurmonument geldt zijn eerst opgesomd. Voorts is per beheerstype nog een aantal handelingen genoemd die vergunningplichtig kunnen zijn.

Voorbeelden van handelingen waarvoor in het gehele natuurmonument een vergunning vereist kan zijn:

- Bouwen in de zin van de Woningwet;
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voer- en vaartuigen, caravans en tenten;
- aanleggen of aanbrengen van oeverbeschoeiingen;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanleggen of verharden van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverharding van enige omvang;
- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals kampeerterreinen, lig- of speelweiden, stranden, picknickplaatsen, aanlegplaatsen enz.;
- ontgronden, bodem verlagen, aanleggen van waterlossingen of vijvers, ophogen, egaliseren, ontginnen en graven, waaronder eveneens wordt begrepen het schonen en uitdiepen van vennen;
- verwijderen van strooisel of humus;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, producten of materialen, daaronder begrepen het dumpen van mest (dat wil zeggen het uitrijden van meer mest dan voor het te telen gewas op de betrokken in landbouwkundig gebruik zijnde percelen - noodzakelijk is alsmede het uitrijden van mest op alle overige percelen);
- beoefenen van vormen van buitensport (modelvliegtuigsport, honden- en paardensport e.d.);
- het rijden met gemotoriseerde voertuigen en bromfietsen buiten bestaande wegen, m.u.v. het normale gebruik van landbouwvoertuigen op in landbouwkundig gebruik zijnde percelen;
- het beoefenen van motorsport en het houden van wedstrijden, races en crosses met motorvoertuigen en bromfietsen;

- het in en buiten het natuurmonument verrichten van handelingen die wijziging van de waterhuishouding of waterstand in het natuurmonument beogen of ten gevolge kunnen hebben.

Terreinen in bosbouwkundig gebruik en beheer

Binnen de in het beschermd natuurmonument aanwezige bossen bestaat een grote variatie aan bostypen met een even grote variatie aan natuurwetenschappelijke waarden. Deze variatie dient tot uitdrukking te komen in beheer en in vergunningvereisten.

Een driedeling van de bossen op grond van verschillen in bemoeienis met het vegetatiebeheer biedt daartoe de beste mogelijkheden. De ruimtelijke vertaling van de driedeling is aangegeven op de als bijlage bijgevoegde "kaart vergunningplicht bossen".

Het volgende onderscheid wordt gemaakt:

- Ten aanzien van een aantal bossen zullen uit de aanwijzing geen beperkingen voor het vegetatiebeheer voortvloeien. Voor dit beheer is geen vergunning ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet vereist. Het betreft die bossen, waar de natuurwetenschappelijke betekenis van het terrein met name wordt bepaald door abiotische aspecten, zoals de hydrologische samenhang met andere gebieden en de geologische en geomorfologische opbouw.
- Voor een aanzienlijk deel van de aanwezige bossen is met name de boomsoortenkeuze bij herplant of hervestiging bepalend voor het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis. Het gaat daarbij om bossen waar de productiefunctie bij een juist bosbouwkundig beheer niet strijdig is met de natuurbehoudsfunctie. De keuze van boomsoorten is daarbij echter van doorslaggevende betekenis. Zo zal de aanplant van hardere, inheemse loofboomsoorten in het algemeen een gunstige ontwikkeling inluiden, terwijl de omvorming van loofhout naar naaldhout in het algemeen ongunstig moet worden beoordeeld. In deze gebieden is herplant of hervestiging van de thans op het betrokken perceel aspectbepalende boomsoort zonder meer toegestaan. Met betrekking tot nu bestaande naaldhoutpercelen geldt, dat inplanten van deze percelen met Grove den, Douglas en Europese larix geen voor de natuurwetenschappelijke betekenis schadelijke handeling is en derhalve niet aan een vergunning gebonden. Voor de loofhoutpercelen geldt dat voor alle inheemse loofboomsoorten; aanplant van Amerikaanse eik op bedoelde percelen wordt wel als schadelijk aangemerkt. Andere dan de hiervoor genoemde voorgenomen handelingen met betrekking tot (her)planten kunnen vergunningplichtig zijn. Bij de beoordeling van een dergelijke aanvraag om vergunning zal worden bezien of de aan te planten soort uit een oogpunt van natuurbehoud gewenst is. Te denken valt daarbij aan de mogelijkheden voor onderbegroeiing en voor fauna-elementen.
- De derde groep omvat bossen met grote natuurwetenschappelijke waarde. Dit gaat met name om bossen in de directe omgeving van de beken en om enkele terreinen met spontane bosvorming op de drogere gronden. Gezien de daar voorkomende waarden kunnen alle handelingen, het vegetatiebeheer betreffend, worden geacht aan een vergunning te zijn gebonden. Dit betreft onder meer de boomsoortenkeuze, omloopduur, verjongen, dunnen en vellen. Bij de beoordeling van vergunningaanvragen voor werkzaamheden in deze bossen zal met name worden getoetst of de betrokken handeling in overeenstemming is met het hoofddoel natuur, dat deze bossen hebben. Houtoogst zal daarbij niet in alle gevallen uitgesloten zijn.

Overigens geldt in alle drie de categorieën dat het totdusver gevoerde beheer dat geleid heeft tot de thans aanwezige als waardevol aangemerkte situatie in grote lijnen kan worden voortgezet. De uit deze aanwijzing voortvloeiende noodzaak voor een aantal handelingen vergunning aan te vragen, is erop gericht te voorkomen dat de aanwezige waarden verloren gaan.

Natuurterreinen

Behalve de reeds genoemde handelingen, zullen hier in ieder geval in het kader van de vergunningenprocedure moeten worden getoetst:

- het dunnen, vellen of planten van houtgewas;
- aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- het verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande bodemgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben.

Terreinen in landbouwkundig gebruik en beheer

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is primair gericht op de in-standhouding van de aanwezige waarden. Het huidige, sinds jaar en dag bestaande gebruik van de in agrarisch gebruik zijnde percelen kan worden voortgezet. Hiertoe behoort niet het omzetten van grasland in bouwland. Ook behoort daar niet toe het dumpen van drijfmest, het uitrijden van drijfmest in de periode van 1 oktober tot 1 april en het gebruik van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen. Voor dergelijke handelingen zal in verband met de schadelijke effecten steeds, ook indien deze reeds plaats vonden, een vergunning vereist zijn.

Het ligt niet in de bedoeling in de toekomst iedere landbouwkundige ontwikkeling in het gebied tegen te gaan. Bepaalde ontwikkelingen kunnen evenwel wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis daarvan of het ont-sieren (artikel 12).

In dergelijke gevallen zal het dan ook nodig zijn zulke ontwikkelingen in het kader van de vergunningprocedure te toetsen. Deze ontwikkelingen betreffen de uitvoering van werken die wijziging van de grondwaterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben zoals het graven van sloten en draineren, egaliseren en ophogen alsmede grondverbeteringswerkzaamheden.

Recreatief gebruik

Het kamperen op de percelen, kadastraal bekend gemeente Middelbeers, sectie E, nrs. 1349, 1350, 1403, 2321 (natuurkampeerterrein Hervormd Jeugdcentrum) blijft toegestaan. Voor nieuwe voorzieningen is een vergunning vereist.

Eventuele aanleg van parkeerplaatsen bij de uitspanning "De Bockenreyder" zal in het kader van de vergunningprocedure worden getoetst. Indien een goede landschappelijke inpassing kan worden gerealiseerd is een dergelijke ontwikkeling positief te beoordelen.

Jacht

De toepassing van de Natuurbeschermingswet tast lopende jachtcontracten niet aan. Bij de vernieuwing van jachtcontracten zal worden bezien in hoeverre een verdere afstemming van het beheer in het kader van het natuurbehoud en van de jacht wenselijk is.

Waterbeheersing

Het normale sinds jaar en dag bestaande onderhoud van watergangen in het beschermd natuurmonument kan met de gebruikelijke middelen en methoden worden voortgezet.

Ten aanzien van de waterbeheersing en waterafvoer t.b.v. de landbouwgronden bovenstrooms van het natuurmonument in het beekdal van de Stroom moet nog een oplossing worden gevonden. Hierbij zal een zorgvuldige afweging van belang plaatsen moeten vinden, zowel in het kader van de vergunningprocedure ex artikel 12 van de Natuurbeschermingswet als in het kader van o.a. planologische procedures (aanlegvergunning) en vergunning in het kader van de Ontgrondingenwet.

Met het waterschap zal over deze zaak verder overleg worden gevoerd.

Inlichtingen

De consulent Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer in de provincie Noord-Brabant is gaarne bereid inlichtingen te verschaffen, bij voorbeeld over de mogelijkheden van een beheersplan.
Het kantoor van de consulent is gevestigd te Tilburg, Prof. Cobbenhagenlaan 225, telefoon 013-678755.